Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН № 146 (8136). ● 3 август, 1983 йил ● ЧОРШАНБА ● Баҳоси 3 тийин

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Адолат Рўзматова областимизнинг донгдор, ташаббускор пахтакорларидан бири. У бошлиқ коллектив ўтган йили гектаридан 65 центнерга етказиб «оқ олтин» ҳосили олди. Бу йил ҳам бригада пахтакорлари пахтадан мўл, эртаги ва сифатли ҳосил етиштириш учун барча тадбирларни амалга оширмоқдалар. Ҳар туп ғўза серҳосил бўлиб ривожланмоқда.

Суратда: Бекобод районидаги Ленин номли колхознинг бригада бошлиғи А. Рўзматова звено бошлиғи С. Турсунбоев билан далаларни кўздан кечирмоқда.

А. Аввалов фотоси.

ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИ — ЮТУҚЛАР КАЛИТИ

КПСС ва Совет ҳукумати коммунистик қурилишнинг барча босқичларида жамиятимизнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришда фан ва техника ютуқларидан ҳар томонлама ҳамда оқилона фойдаланишга катта эътибор бериб келдилар. Партиямизнинг кейинги съездларида халқ хўжалигини интенсив юксалтириш лозимлигининг таъкидланиши ва йўл-йўриқларининг белгиланиши техникани ҳар қачонгидан ҳам жадал суръатлар билан тараққий эттириш вазифасини кўндаланг қилиб қўйди. Шунинг учун ҳозирги вақтда фан, техника ва ишлаб чиқаришнинг ҳамкорлиги, алоқасини мустаҳкамлаш, бутун чоралар билан кучайтириш, бу муҳим ишни муттасил такомиллаштириб бориш, фан-техника ютуқларини, замонавий машина-механизмларни экономиканинг барча тармоқларига кенг жорий қилиш лозим.

Областимизда фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқаларини ривожлантириш, фан-техника ютуқларини кенг жорий қилиш, технологияни такомиллаштириш, механизациялашган ва автоматлашган поток линиялар, жараёнларни, унумли, сифатли, тежамли ишлайдиган агрегатлар, асбоб-ускуналарни жорий қилиш, қўл меҳнати сарфи ҳажмини камайтириш, корхоналарни реконструкция қилиш, қувватларни оширишга қаратилган кўпгина чоралар кўрилмоқда. Биргина ўтган йили йигирма мингдан ортиқ ихтиро ва рационализаторлик таклифлари фойдаланилди. Унинг йиллик иқтисодий самараси 100 миллион сўмликдан кўпроқни ташкил қилди. Кўплаб ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш, техник асосланган нормани жорий қилиш туфайли биргина саноатда 9,6 минг киши меҳнати тежалди.

Областимизнинг қатор, аввало машинасозлик, авиация, энергетика, электроника, химия, қора ва рангли металлургия сингари етакчи саноат тармоқлари фан ва техника ютуқларини кенг қўлланиш асосида жадал суръатлар билан тараққий этмоқда.

Республикамиз пойтахти, шунингдек Бекобод, Чирчиқ, Ангрен шаҳарларининг кўпгина ишлаб чиқариш ва илмий коллективлари фан-техника тараққиёти масалаларига давлат манфаатлари нуқтаи назаридан муносабатда бўлмоқдалар, бунинг натижасида катта иқтисодий жамғарма олинмоқда. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси энг янги техника ва замонавий технология негизида узлуксиз ривожланмоқда. У қатор илмий-тадқиқот институтлари, олий ўқув юртлари билан ҳамкорликда фақатгина сўнгги бир неча йил давомида икки юздан кўпроқ самарали жараёнларни жорий қилди. Шунинг учун ҳам бирлашмада ишлаб чиқариш ҳажми ва меҳнат унумдорлиги жадал суръатлар билан юксалмоқда.

В. И. Ленин номидаги Бекобод металлургия комбинатида фан-техника тараққиёти замонавий босқичининг юксак талабларига тўла жавоб берадиган қувватлар ишга туширилмоқда. «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент электронтехника, «Компрессор» заводлари, 1-уйсозлик комбинати, Ангрендаги «Резинотехника» заводи ва бошқа ўнлаб бирлашмалар ҳамда корхоналар коллективлари фаолияти кўрсаткичлари асосан техникани тараққий эттириш, мавжуд ишлаб чиқаришларни такомиллаштириш, реконструкция қилиш, янгиларини ишга тушириш туфайли ортиб бормоқда. Улар асосан шу омил эвазига беш йиллик планларини муваффақиятли бажармоқдалар, меҳнатда салмоқли натижаларга эришмоқдалар.

Лекин, шуни очиқ эътироф этиш керакки, ҳали кўпгина саноат корхоналари, қурилиш, транспорт, алоқа ташкилотларимизда техника тараққиёти тўғрисидаги, илм-фан билан алоқа ўрнатиш ва уни кенгайтириб бориш ҳақидаги ғамхўрлик меҳнат коллективларига сингдириб юбориладиган, ҳар бир ишчи-хизматчининг, социалистик мусобақа ҳар бир қатнашчисининг шон-шараф, жонажон иши, эҳтиёжи бўлиб қоладиган вазият вужудга келтирилганича йўқ. Бу муҳим ишда моддий ва маънавий рағбатлантириш воситаларидан фойдаланишга лозим даражада аҳамият берилмаяпти, ваҳоланки у ҳар бир меҳнат коллективида техник ижодкорликка, демак, ишлаб чиқаришни тараққий эттиришга бўлган интилишни кучайтиришга ёрдам берарди.

Областимиздаги ўнлаб корхоналар ва ташкилотлардаги аҳвол фикримизнинг далили бўлиши мумкин. Озиқ-овқат, бинокорлик материаллари саноатининг қатор бўлинмаларида қўл кучи ҳали ҳам катта ҳажмда сарфланмоқда. Тошкентдаги «Электробитприбор», «Электромеханика», «Чирчиксельмаш», Ангрендаги марказий ремонт механика заводлари, керамика комбинатида, кўпчилик йиғма темир-бетон конструкциялари ва деталлари корхоналари, деярли ҳамма ғишт заводлари бошқармаларида янги техникани жорий қилиш, меҳнат ва ишлаб чиқаришни илмий асосда ташкил этиш, фан-техника ютуқларидан фойдаланиш эътибордан четда қолмоқда. Янгийўл шаҳар саноатида худди шундай сабабларга кўра меҳнат унумдорлигининг ортиши ўн биринчи беш йиллик планида назарда тутилган даражадан орқада қолмоқда.

Айрим қурилиш ташкилотларида ҳам бу масалада катта камчиликларга йўл қўйилмоқда. Областимиздаги қатор етакчи бинокорлик трестларида қўл меҳнати ҳажми 40—50 процентини ташкил этмоқда. Масалан, 153-трестда жами қурилиш-монтаж ишларининг 47,5 проценти қўл кучи ёрдамида амалга оширилмоқда. Бундай аҳволни бошқа бир қанча трестларда ҳам кўриш мумкин.

КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь ва 1983 йил июнь Пленумларида ҳозирги шароитда фан-техника тараққиётини такомиллаштиришнинг энг тўғри ва самарали йўли фан билан ишлаб чиқариш ҳамкорлигини барча чоралар билан мустаҳкамлаш, фан, техника ҳамда илғор тажриба, прогрессив технологияни кенг ва тез жорий этишдир, деб алоҳида таъкидланди. Бу иқтисодий соҳада энг муҳим вазифа ҳисобланган меҳнат унумдорлигини тубдан ошириш, унумдорлик бўйича дунёда энг юксак даражага етиб олиш вазифасининг тезроқ ҳал қилинишини таъминловчи асосий омилдир.

«Биз халқ хўжалигида катта-катта резервларга эгамиз, — дейди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Ю. В. Андропов. — ... Бу резервларни фан-техника тараққиётини жадаллаштиришдан, фан-техника ютуқларининг ва илғорлар тажрибасини ишлаб чиқаришга кенг кўламда ва тезроқ жорий этишдан қидириб топиш лозим». Бунинг учун халқ хўжалигининг барча тармоқларида замонавий техника воситаларини кенг жорий қилиш, бунда, айниқса, ҳисоблаш техникасини, микропроцессорларни, электроникани, коммуникацион технологияни, роботлаштирилган технологияни, автоматлашган ва тўла механизациялашган жараёнларни кенг қўлланишга алоҳида эътибор бериш керак. Айни вақтда меҳнат коллективларида техник ижодкорликни кучайтириш, бунинг учун ихтирочилик ва рационализаторлик ҳаракатини кенгайтириш, илмий-техника жамияти ташкилотлари фаолиятини жонлантириш, улар томонидан тушган таклифларни вақтида жорий қилиш, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш юзасидан белгиланган ташкилий-техникавий тадбирларни муддатида амалга ошириш, илғор иш усулларини, биринчи навбатда бригада пудратини кенг қўлланиш зарур.

Ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг яқин истиқболга мўлжалланган аниқ марраларини эгаллаш, масъулиятли, кенг кўламли ва мураккаб вазифаларни ҳал этиш учун ютуқлар калити ҳисобланган фан-техника тараққиётини ташкил этиш ва бошқариш соҳасидаги бутун ишимизнинг тубдан яхшиланишини таъминлаш керак.

КОММУНИСТИК РАЙОН МАККАЖЎХОРИКОРЛАРИНИНГ МУРОЖААТИГА ЖАВОБАН

АДИР ЕРДАН 100 ЦЕНТНЕР

ДЕҲҚОНЧИЛИКДА имкониятлар чексиз. Фақатгина улардан тадбиркорлик билан фойдалана билиш керак. Бунинг учун ҳамма бирдек фидокорона меҳнат қилиши лозим. Мен кўп йиллик кузатишларимдан сўнг шундай хулосага келдим. Ҳар қандай майдондан мўл ҳосил олса бўлади. Яқин-яқинларгача бизнинг қир-адирликларимизда маккажўхори битмасди. Чунки унга биринчи навбатда сув керак, дейишарди.

Бундан беш йил бурун бизнинг 10 кишилик коллективимиз маслаҳатлашиб адир ерга маккажўхори экишга қарор қилди. Совхоз дирекцияси, партия, касаба союз ва комсомол ташкилоти ташаббусимизни маъқуллади. Бригадамизга етарли миқдорда минерал ва маҳаллий ўғитлар, техника ажратиб берилди. Уруғликни қулай муддатларда экдик. Тез униб чиқди. Парваришни ҳам жадал суръатларда олиб бордик. Ҳамма иш кўнгилдагидек бораётганди. Лекин айни саратон кунлари маккажўхорини иккинчи марта озиқлантириб суғориш лозим бўлганда ариқда бир томчи ҳам сув йўқ. Экин иссиқдан қурий бошлади. Нима қилиш керак?

Шунда қишлоғимиз қариялари булоқ сувидан фойдаланишни маслаҳат беришди. Булоқ сувини ариққа чиқардик. У ердан насос орқали адирдаги маккажўхориларга тарадик. Хуллас шу йили маккажўхоридан 40 центнердан дон, 200 центнердан кўк масса йиғиштириб олдик. Бу жуда паст натижа бўлса-да, ҳаммамиз хурсанд эдик. Қирда ҳам макка ўстирса бўлар экан. Кейинги йилги ишга пухта тайёргарлик кўрган ҳолда киришдик. Илғор маккажўхорикорлар тажрибаси билан яқиндан танишдик. Фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этдик. Натижада ҳосилдорлик 50 центнерга етди. 1982 хўжалик йилида эса ҳар гектар ердан 75 центнердан «каҳрабо дон» йиғиштириб олиб рекорд натижага эришдик.

Бригадамизда ҳозир 15 киши меҳнат қилади. Ҳаммаси ҳам деҳқон фарзанди. Улар 1983 йил бошида ҳосилдорликни 90 центнерга етказамиз, деб ваъда бердилар. Бутун ҳаракатни шунга қаратмоқдамиз.

Аввало, кузда маккажўхори экиладиган майдонларни ажратиб олиб, алоҳида ишлов бердик. Сифатли ўғитлаб, 40 сантиметр чуқурликда шудгорладик. Баҳорда бу карталарни яна бир бор ҳайдадик. Шуни унутмаслик керакки, кам унум ердан мўл маккажўхори ҳосили олиб бўлмайди. Шунинг учун экиш олдидан гектарига 40 тоннадан чиритилган гўнг солдик. Шундан кейин барча майдонни текисладик. Сўнг чизелланди. Ниҳоят ерда намни тўла сақлаш мақсадида икки марта барона ўтказдик.

ВИР-338 навли маккажўхори уруғини аниқ уялаб ташлайдиган сеялкаларда қисқа фурсат ичида экиб олдик. Бир гектар ерга 25—30 килограммдан уруғлик сарфланди. Экиш билан биргаликда бегона ўтга қарши гербицид сепиб кетилди. Бу бир йиллик бегона ўтларнинг ўсиб чиқишининг олдини олди. Уруғлик ернинг ўз намига тўла ундириб олинди. 80 гектар ернинг ҳар гектарида 50—55 минг тупдан кўчат ҳосил бўлди.

Шундан сўнг дарҳол биринчи ишлов билан биргаликда озиқлантиришни бошлаб юбордик. Ҳар гектар ерга 150 килограммдан аммиакли селитра ва 100 килограммдан фосфор яхши чиритилган гўнгга аралаштириб солинди. Озиқлантиришни барвақт бошлаганлигимиз туфайли маккажўхори тез амал олди. Дастлабки культивацияни 7—8 сантиметр чуқурликда, енгил ўтказдик. Акс ҳолда кесак кўчиб, ниҳолларнинг илдизига таъсир қилиб, ривожини кечиктириши мумкин. Иккинчи культивациядан бошлаб ишлов нормал чуқурликда давом эттирилди. Мавсумда маккажўхорини тўрт марта культивация қилдик.

Мўл ҳосил етиштиришда маккажўхорини суғориш катта аҳамиятга эга. Айниқса, бизнинг шароитимизда бунга алоҳида масъулият билан ёндошиш керак. Биз экиннинг чанқаб қолмаслиги учун бутун имкониятларни ишга солдик. Булоқ сувидан, оқовалардан самарали фойдаландик. Тупроқда намни узоқроқ сақлаб қолиш учун шарбат усулида суғоришга ҳаракат қилдик. Бригадамизда бу ишларни Жўлан Қосимбоев билан Душабой Саримсоқовлар уддалашмоқда. Бу моҳир сувчилар куну-тун далада бўлиб, мўл «каҳрабо дон» етиштиришга муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Механизаторимиз Ботир Иноятов ҳам тиним билмаяпти. Экин қатор ораларига сифатли ишлов бериб борди. Айни кунларда у ўрим-йиғимга пухта тайёргарлик кўряпти. Иккита «Херсонец» комбайни сифатли ремонтдан чиқарилган. Ташувчи механизмлар ҳам тахт. Биз бу йил ўрим-йиғимни конвейер усулида ташкил этиб, қисқа муддатда туғаллашни режаламоқдамиз.

Бригадамизнинг Бувиниса Комилова, Вазира Иброҳимова сингари ишчилари ҳар туп «дала малика»сини меҳр билан парвариш қилмоқдалар. Ҳозир уларда иккитадан бўлиқ сўта ҳосил қилинди.

КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми материалларини чуқур ўрганиб чиқдик. Шу асосда қўшимча тадбирлар белгиланди. Меҳнат интизомини яхшилаш, ҳар бир вазифага юксак масъулият билан ёндошиш, план ва социалистик мажбуриятларни тўла бажариш бизнинг иш программамизга айланди.

Коллективимиз меҳнаткашлари қўшни Коммунистик райони маккажўхорикорларининг Тошкент области барча меҳнаткашларига Мурожаатини қизғин маъқулладилар. Биз даъватга жавобан имкониятларимизни қайта ҳисоблаб чиқиб, ҳар гектар ердан олинадиган «каҳрабо дон» ҳосилдорлигини 100 центнерга етказишга аҳд қилдик. Етиштирилган ҳосилнинг ҳаммаси юқори сортларга сотилади.

Ў. РАҲИМБОЕВ,
Паркент районидаги «Коммунизм» совхози маккажўхоричилик бригадаси бошлиғи.

КЎСАКЛАР БЎЛИҚ

Оққўрғон районидаги Охунбобоев номли колхоз районда юқори ҳосилли, сертармоқ хўжаликлардан бири ҳисобланади. Бу ерда пахтадан ҳар йили мўл ҳосил олиб келаётган илғор бригадалар кўп. Шулардан бири Баҳром Эргашев бошлиқ коллективдир.

Бу бригада аъзолари, мана, 20 йилдан буён «оқ олтин»дан мўл ҳосил етиштириб келмоқдалар. Улар ўн биринчи беш йилликнинг учинчи йилида ҳам мавжуд 100 гектар майдондан 45 центнердан ҳосил олишмоқчи.

Шу кунларда ғўзаларга барча агротехника қоидаларига риоя қилинган ҳолда сифатли ишлов берилмоқда. Механизаторлардан Қарши Ҳакимов ва Темир Хидировлар ўзаро мусобақа асосида меҳнат қилиб, кунига 10—12 гектардан майдонга сифатли ишлов беришмоқда. Ҳозир бригадада ғўза еттинчи культивациядан чиқарилмоқда.

Сувчилардан Ўринпўлат Жуманов, Нишонбой Бойқўзиев, Тўрабой Каттабековларнинг тинимсиз меҳнатлари ўз самарасини кўрсатмоқда. Шарбатга қонган ҳар бир туп ғўзада 6—7 тадан бўлиқ кўсак бор.

Т. ЗОКИРОВ.

СИЛОС БОСТИРИЛМОҚДА

ПИСКЕНТ районидаги «Пискент» совхозининг Толип Пўлатов бошлиқ бригадасида бу йил 200 гектар ерга экилган маккажўхори экини барча агротехника қоидалари асосида сифатли парвариш қилингани учун ривожи яхши бўлди. Техникани шай қилиб қўйган деҳқонлар ўримни уюшқоқлик билан бошлаб юбордилар. Ҳар гектар ердан ўртача 500 центнердан кўкпоя йиғиштириб олинмоқда ва силос бостирилмоқда. Механизатор Турсунбой Ўтанов кунига 5 гектардан маккажўхорини ўриб олиб, бошқаларга намуна бўлмоқда.

Қ. ҒУЛОМОВ.

БЕШ ЙИЛЛИК — ЮБИЛЕЙГАЧА

Тошкент тўқимачилик машинасозлиги заводида пойтахтимизнинг 2 минг йиллигига бағишлаб ўтказилаётган социалистик мусобақа тобора авж олмоқда. Айни кунларда қатор ишлаб чиқариш илғорлари беш йилликнинг 3,5—4 йиллик плани бажарилганлиги ҳақида рапорт бермоқдалар.

Машинасозлардан 450 ишчи тўрт йиллик планни, 5 ишчи эса беш йиллик планни юбилейгача бажариш мажбуриятини олганлар. Пўлат эритувчилар Т. Сафаров, Ж. Анорқулов, чархловчи Л. Пўлатова, токарь М. Клепилинлар ҳозиргача тўрт ярим йиллик планни адо этдилар.

«ОТАМ ҲАМ ИШЧИ ЭДИ»

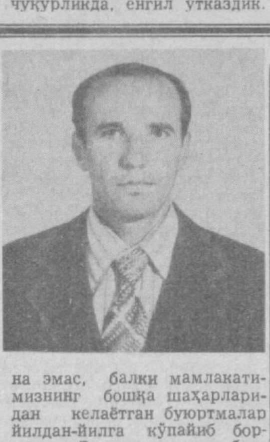

ОБЛАСТЬ МУКОФОТИ ЛАУРЕАТЛАРИ

Владимир Юшко билан суҳбатимиз негадир қовушмасди. Донгдор ишчи берилаётган саволларга «ҳа» ёки «йўқ» деб қисқа жавоб қайтарар, кўпроқ бошқа мавзуларга ўтиб кетарди. Лекин сўнгги саволимиз уни бироз жонлантирди.

— Нима учун айнан ишчи касбини танладингиз деяпсизми? — Владимир Александрович шундай деб саволга аниқлик киритдида, қандайдир ифтихор билан: — Чунки отам ҳам ишчи эди, — деб қўйди...

Володянинг отаси — Александр Акимович, асли запорожьелик бўлиб, комсомол йўлланмаси билан 30-йилларнинг охирларида Чирчиқ қурилишларига ишга келган эди. Дастлаб ота қурилишда дурадгорлик қилди. Сўнгра «Чирчикстрой»да ишлай бошлади. Ота бу ерда муқим жойлашгач, кўп ўтмай оиласини ҳам Тошкентга кўчириб келтирди. У пайтлар саноат корхоналарида ишчи кучи етишмас, завод ва фабрикалар билимдон ва тажрибали мутахассисларга муҳтож эди. Мактабни тугатиб, Володя уйларига унча узоқ бўлмаган 1-тажриба экспериментал-механика заводида слесарь ёрдамчиси бўлиб ишлай бошлади. Унинг ғайратли ва интилувчанлиги завод ишчиларига тезда маъқул бўлди. Володя бир йил ўтар-ўтмас ўзига бириктилган станокларни бемалол бошқарадиган, мабодо бузилиб қолгудек бўлса, ўзи тузатадиган бўлиб қолди. У топшириқларни кўнгилдагидек бажаришга ҳаракат қилар, билмаган нарсаларини тажрибали ишчилардан сўраб-суриштиришдан сира эринмас эди.

1968 йили унга йиғувчилар бригадасига етакчилик қилишни ишониб топширишди. Табиатан ростгўй ва камсуқум Владимир учун дастлаб коллективга раҳбарлик қилиш осон бўлмади. Табиати ва меҳнатга муносабати турлича бўлган кишиларнинг ишлаб чиқариш жараёнидаги барча интилиш ва ҳаракатларини белгиланган план-топшириқларини ўз вақтида ва сифатли бажаришга йўналтириш дастлабки пайтларда қийин бўлди. Чунки В. Юшкода ҳали одамларнинг кўнглидагини билиш ва уларни маслакдош қилиш учун етарли тажриба йўқ эди.

Бироқ коллектив етакчиларидан бўлган Олег Марченко, Анатолий Палкин, Ашур Ҳасанов, Ғафур Супуралиев каби илғор ишчилар Владимирга яқиндан ёрдам бердилар. Натижа ёмон бўлмади. Йиғувчи-слесарлар бригадаси секин-аста заводдаги пешқадам коллективлар сафидан ўрин ола бошлади.

Муҳими, ташкилий ишда В. Юшко ҳамкасблари ишончини қозонибгина қолмай, ўзи ҳам меҳнатда сафдошларига ўрнак бўлди, коммунистик меҳнат зарбдори сифатида бир кеча бор «Социалистик мусобақа ғолиби» кўкрак нишони билан тақдирланди.

Коллективда юзага келган яхши муҳит барча бригада аъзолари зиммасига катта масъулият юклай бошлади. Топшириқларни ўз вақтида ва сифатли қилиб бажаришда ишчиларнинг бир йўла бир неча касбнинг уддасидан чиқа олиши, коллективга ишнинг кўзини биладиган жонкуярнинг етакчилик қилиши муҳим роль ўйнади. Чунки, бригадир ҳар бир кишига бажарилиши аниқ ва шарт бўлган пухта топшириқлар берар, ўзидан ва бошқалардан ҳам меҳнат интизомига қатъий риоя қилишни талаб қиларди...

Дарҳақиқат, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги «Уэстройиндустрия» республика ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тошкентдаги 1-тажриба экспериментал-механика заводи слесарларининг иши мураккаб ва масъулиятли. Корхонада тайёрланаётган турли хил металл қурилмалар, қуёш нури қайтаргич мосламалари каби қурилиш материалларига республикамиздагина эмас, балки мамлакатимизнинг бошқа шаҳарларидан келаётган буюртмалар йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Завод цехларида бунёд этилаётган маҳсулотларни Ўрта Осиёнинг қатор шаҳарлари, шунингдек, Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Андижон, Жиззах, Чирчиқ, Ангрен каби йирик саноат марказларида қурилаётган янги корхоналар, ишлаб чиқариш бирлашмаларининг замонавий биноларида ҳам учратишимиз мумкин.

Бундан ташқари, В. Юшко етакчилигидаги йиғувчи-слесарларга ниҳоятда тиғиз топшириқларни ҳам бажаришга тўғри келади. Бундай пайтларда улар бутун куч ва имкониятларини мазкур вазифани тезроқ бажаришга сафарбар этадилар.

— Владимир Александрович ўз касбининг устаси ва моҳир ташкилотчи бўлиши билан бир қаторда жонкуяр мураббий ҳамдир, — дейди цех бошлиғи Э. Жалилов. — Бой тажрибасини ёшларга қунт билан ўргатади. В. Юшко заводда салкам 30 йилдан буён ишчи деган улуғвор номни шарафлаб келмоқда. Ишлаб чиқариш интизомига қатъий риоя қилиш, иш вақтидан унумли фойдаланиш, берилган топшириқларни кўнгилдагидай бажариш — у раҳбарлик қилаётган йиғувчи-слесарлар бригадасининг доимий меҳнат шиори бўлиб, бу коллективнинг социалистик мусобақада юксак натижаларга эришишларида муҳим роль ўйнамоқда...

Яқинда Владимир Александрович Юшконинг кўксини «Гранит» область мукофоти лауреати нишони безади. Табиийки, бу юксак мукофот донгдор ишчини бундан кейин ҳам самарали меҳнат қилишга, у етакчилик қилаётган коллективни янги муваффақиятларни қўлга киритишга руҳлантиради.

Р. ҒАНИЕВ.

ИЛҒОРЛАРГА БАЙРОҚЛАР

Тошкент области меҳнаткашлари КПСС XXVI съезди, Ўзбекистон Компартияси XX съезди, КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил ноябрь Пленуми қарорларини амалга ошира бориб, ўн биринчи беш йиллик учинчи йили юксак социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришга астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

Бошланғич партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва хўжалик раҳбарлари ишлаб чиқаришни интенсивлаштириб, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқаришни планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш, тежамкорлик режимини кучайтириш, меҳнат ва ижрочилик интизомини яхшилаш масалаларини доимо диққат марказларида тутиб турибдилар.

1983 йилнинг биринчи ярим йиллигида область бўйича саноат маҳсулоти реализация қилиш плани 101,8 процент бажарилди, пландан ташқари 60,3 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Шу давр мобайнида меҳнат унумдорлиги 2,8 процент ошди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш бўйича план 102,5 процент қилиб бажарилди. Бу кўрсаткичнинг 62 проценти меҳнат унумдорлигининг ошиши ҳисобига бўлди.

Бу йил областимиз қурилиш ташкилотлари самарали меҳнат қилмоқдалар. Тошкент область партия комитети, область ижроия комитети ва область касаба союзлари Совети областимиз шаҳарлари саноат ва қурилиш соҳасидаги социалистик мусобақаларининг 1983 йил биринчи ярим йиллик якунларини кўриб чиқдилар. Шунга кўра Чирчиқ шаҳри (шаҳар партия комитетининг секретари **П. А. Юсупов**, шаҳар ижроия комитетининг раиси **Н. Ф. Шарипов**) социалистик мусобақа ғолиби деб топилди. Чирчиқликлар 1983 йил биринчи ярим йиллик планларини саноат маҳсулотларини реализация қилиш бўйича 101,4 процент, меҳнат унумдорлиги бўйича 102 процент, маданий-маиший буюмлар ва хўжалик анжомлари тайёрлаш бўйича 101,7 процент, капитал маблағларни ўзлаштириш юзасидан 100 процент, асосий фондларни ишга туширишда 100,8 процент, уй-жой қурилишини 102 процент қилиб бажаришди ҳамда моддий-техника ресурсларини иқтисод қилишда сезиларли ютуқларга эришишди. Шунингдек, социалистик мусобақада Бекобод ва Ангрен шаҳарлари саноат корхоналари коллективлари яхши кўрсаткичларга эришдилар.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

● ИСЕТЬ. (Свердловск области). Кўприк устунлари оралиғидаги блокларнинг йириклаштирилганлиги автомобиль йўллари қурилишини жадаллаштириш имконини бермоқда. Исетдаги кўприк темир-бетон конструкциялари заводида бундай блокларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Йил охиригача корхона Ғарбий Сибирь районларига ўнлаб кўприклар учун тайёр блокларни жўнатади.

● ИЖЕВСК. Ишлаб чиқариш жараёнлари юксак механизациялаштирилганлиги кўплаб ёшларни «Ижмаш» бирлашмасининг янги металлургия комплексига жалб этди. Бу ерда ишлаётган кишиларнинг ярми ўттиз ёшга ҳам етмаган. Ёш новаторлар ишлаб чиқаришни янада такомиллаштиришнинг, уни тўла автоматлаштиришнинг, айрим операцияларни узлуксиз жараён билан бирлаштиришнинг ташаббускорлари бўлишди.

● ЧИТА. «Слодянка» артелининг олтин қидирувчилари қимматбаҳо металлнинг катта бўлагини топдилар. Қумни монитор билан ювганларидан сўнг уни сезиб қолдилар. Топилдиқнинг вазни 571 грамм. Бу ердаги қумлар орасида бундай соф олтин бўлаги биринчи маротаба учратилди. Қидирувчилар олтин бўлагини «Металлург» деб атадилар.

● ОЛМАОТА. Балхаш райони ерларида қудратли сув хўжалиги системаси ишга туширилди. Ирригаторлар чорвадорларга суғориш майдончалари учун резервуарли 16 та шахта қудуғини топширдилар. Бу эса илгари сувсиз бўлган 25 минг гектар чўлда янги яйловлар барпо этиш ва 47 минг гектар ерни суғоришни яхшилаш имконини беради.

● ДОНЕЦК. Донбассда паррандачилик саноат негизига кўчирилди. Бугун «Шахтёрский» наслчилик совхозида чўл ўлкасидаги энг катта репродуктор фойдаланиш учун қабул қилинди. Бу репродукторда 150 минг та товуқ боқилади. У йилига 16 минг дона инкубация тухуми етиштиришга мўлжалланган.

(ТАСС).

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМНИ ПУХТА ЭГАЛЛАЙЛИК

ПАРТИЯ МАОРИФИ, ОММАВИЙ-СИЁСИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ ТАЪЛИМ СИСТЕМАСИДА ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ БОШЛАНИШИГА ДОИР

Марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш совет кишиларини коммунистик руҳда тарбиялашнинг мустаҳкам негизи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. У коммунистларни, меҳнаткашларни онгли сиёсий жангчиларга, социал ҳодисаларни мустақил равишда баҳолай оладиган, ҳозирги вазифаларнинг пировард мақсадларимиз билан боғлиқлигини кўра оладиган, ҳар қандай ғоявий мухолиф билан далиллар келтириб баҳс юрита оладиган кишига айлантиради.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленумида сўзлаган нутқида партия комитетлари шуғулланишга мажбур бўладиган бошқа масалалар нақадар муҳим бўлишидан қатъи назар, идеологик иш тобора биринчи ўринга чиқаётганлиги таъкидланди. Ривожланган социализмни планли асосда ва ҳар томонлама такомиллаштиришнинг стратегик вазифаларини ҳал этиш тўғридан-тўғри меҳнаткашларнинг онглилиги ва активлигига боғлиқдир.

Ю. В. Андроповнинг нутқида, К. У. Черненконинг докладида, Пленумнинг бошқа ҳужжатларида идеологик фаолиятни янада яхшилашнинг, унинг самарадорлигини оширишнинг конкрет программаси белгилаб берилди. Партиянинг бу соҳадаги муҳим вазифаларидан бири партия маорифи, оммавий-сиёсий таълим услубини ўзгартиришдан иборат.

Партия комитетлари, пропагандист кадрлар партия XXVI съезди тавсияларини, КПСС Марказий Комитети қарорларини амалга ошира бориб, марксча-ленинча таълимни ташкил этишни такомиллаштириш юзасидан маълум ишларни амалга оширдилар. Ҳозирги вақтда партия ўқуви системаси 16 миллиондан ортиқ коммунистлар ва партиясиз активларни қамраб олган. КПСС Марказий Комитети 1982 йил ноябрь Пленуми қарорларини, Ю. В. Андроповнинг «СССРнинг 60 йиллиги» докладини, унинг «Карл Маркс таълимоти ва СССРда социалистик қурилишнинг баъзи масалалари» мақоласини батафсил ўрганиш ўқишнинг мазмунини актуаллаштиришга ва унинг ҳаёт билан алоқасини мустаҳкамлашга ёрдам берди. Мактаблар ва семинарлар тингловчиларининг ўз партия ташкилотлари, меҳнат коллективлари амалий вазифаларини ҳал этишдаги иштироки активлашди.

Шу билан бирга, партия ўқувини йўлга қўйишда жиддий камчиликлар бартараф этилгани йўқ. Кўпгина машғулотлар юксак талабларга тўла даражада жавоб бермайди, расмият учунгина ўтказилмоқда, коммунистларда жиддий қизиқиш уйғотмаётир. Баъзи пропагандистлар тингловчилар бир қисмининг ижтимоий пассивлигига бефарқ қарамоқдалар. Мустақил равишда сиёсий ўқиш, индивидуаль планлар бўйича ўқиш суст ривожланмоқда. Партия ташкилотлари машғулотларнинг мазмуни ва сифати масалаларини ҳамиша ҳам чуқурроқ ўрганмаётирлар.

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми идеология ишининг ана шу муҳим йўналишидаги аҳволни чуқур таҳлил қилиб, мавжуд камчиликларни очиб ташлади, партия ўқуви сифати ва таъсирчанлигини янада ошириш йўлларини белгилаб берди. Пленумда кўрсатиб ўтилганидек, энг аввало расмиятчиликка, у ёки бу умумий қоидаларни механик тарзда, ҳаётдан ажралиб қолган ҳолда ўрганишга чек қўйиш керак. «Сиёсий ўқувнинг моҳияти шундаки, — деб таъкидлади Ю. В. Андропов, — ҳар бир киши ҳозирги кун шароитида партиянинг сиёсатини чуқурроқ тушунсин, олган билимларини амалда қўллана олсин, ўзининг бурчини аниқ тасаввур қила олсин ва бажарсин».

Партия маорифини, меҳнаткашларнинг оммавий-сиёсий ва иқтисодий таълимини партия ташкилотлари ва меҳнат коллективларининг КПСС XXVI съезди, партия Марказий Комитети (1982 йил) май, ноябрь ва (1983 йил) июнь Пленумлари ишлаб чиққан йўлни амалга ошириш борасидаги фаолияти билан уйғун равишда боғлаб олиб бориш керак. Коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг ўқиши халқ маънавий куч-ғайратини сафарбар этишга, унинг меҳнат ва социал активлигини оширишга қанчалик кўмаклашса, ўн биринчи беш йилликнинг амалга оширилиши, олға ҳаракатимиз суръатлари кўп жиҳатдан шунга боғлиқдир.

Партиямиз коммунистларда назарияга эҳтиёжни, унга қизиқишни тарбиялашга ҳамиша жиддий эътибор бериб келди ва эътибор бермоқда. Бу — КПССнинг ўзгармас ленинча анъанасидир.

Июнь Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг «КПСС XXVI съезди қарорлари асосида партия ўқувини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги қарорига амал қилиб, марксча-ленинча таълим соҳасида ишни изчиллик ва қатъият билан яхшилаш, унинг ғоявий-назарий, ташкилий ва методик савиясини ошириш, партия ўқуви меҳнат коллективларининг етакчи кучи ва сиёсий ўзаги бўлган партия ташкилотларининг жанговарлик қобилиятини оширишга актив хизмат қилишига эришиш керак.

Ҳозирги вақтда партия ташкилотлари, пропагандистларнинг биринчи навбатдаги вазифаси КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми ҳужжатларини тушунтиришни ва чуқур ўрганишни таъминлашдан иборат. Бу ҳужжатлар партия ва халқ бутун фаолияти учун ғоят муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳар бир коммунист, барча меҳнаткашлар Пленум қарорлари моҳиятини яхши тушунишлари, бу қарорларни амалга оширишда ўз ўринларини аниқ белгилаб олишлари керак. Кенг омманинг Пленумда кўтарилган масалаларга жуда катта қизиқиш билан қараётганлигини ҳисобга олиб, июль — сентябрда ўқишнинг барча формаларида «Янги кишини шакллантириш — коммунистик қурилишнинг мақсади ва шартидир» ва «Социал-иқтисодий вазифаларни идеологик жиҳатдан таъминлаш» мавзулари бўйича меҳнаткашлар билан икки машғулот ўтказиш тавсия этилган эди.

Партия маорифи системасида июнь Пленуми материалларини ўрганиш келгуси ўқув йилида ҳам давом эттирилади ва бу ўқиш «Идеология иши — бутун партиянинг, ҳар бир коммунистнинг иши» мавзусидаги машғулот билан бошланади. Бу машғулотнинг мақсади коммунистлар партия идеологик ишларини такомиллаштиришнинг йўлларини чуқур тушуниб олишларини, унинг сифати ва самарадорлигини ошириш учун ўзларининг шахсий масъулиятларини чуқур англаб етишларини таъминлашдан иборат.

Ғоявий-сиёсий ишларнинг кучи унинг илмий жиҳатдан асосланганлигида, энг илғор, мунтазам ривожланиб борувчи марксча-ленинча назарияга таянишидадир. Партиямиз революцион таълимотни ижодий ривожлантириш юзасидан жуда катта иш қилмоқда. Сўнгги йилларда совет жамияти иқтисодий, социал-сиёсий ва маънавий тараққиётининг характери тўғрисида муҳим назарий умумлашмалар ва хулосалар чиқарилди. Улар партияни, бутун халқни ҳозирги замоннинг актуал проблемаларини таҳлил этишнинг илмий асосланган методлари билан қуроллантиради.

Ўртоқ Андроповнинг КПСС Марказий Комитети июнь Пленумидаги нутқи илмий коммунизм назарияси ва практикасига қўшилган катта ҳиссадир. Унда яқин йилларда ва келажакда совет жамиятини ривожлантиришнинг асосий йўналишларига чуқур характеристика берилди, идеология ишларининг асосий вазифалари белгилаб берилди, КПСС Программаси янги таҳририни тайёрлашнинг асосий вазифалари белгиланди. Нутқдаги программ қоидалар ва хулосалар партия маорифи, комсомол сиёсий ўқуви, меҳнаткашларнинг оммавий-сиёсий ва иқтисодий таълими системаларидаги барча ўқув курсларига уйғун равишда киради.

Партия маорифи системасида янги ўқув йилида коммунистлар ва партиясиз активларнинг диққат-эътибори марксизм-ленинизмнинг таркибий қисмларини, шунингдек КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми олға сурган фундаменталь назарий ва сиёсий проблемаларни ўрганишга қаратилади. Энг аввало гап ривожланган социализм назарияси ва практикасини чуқур идрок этиш тўғрисида бормоқда. Партия ўқувининг ҳамма формаларида ривожланган социализмнинг қонуниятларини, унинг ишлаб чиқарувчи кучлари ва ишлаб чиқариш муносабатлари тараққиётининг характерини, тақсимот соҳаси характерини очиб бериш керак. Партия пропагандистлари кишилар турмуш шароитининг яхшиланиши ҳар бир кишининг онгли ижодий меҳнати натижасига боғлиқ эканлигини очиқ ва равшан кўрсатиб беришлари, социализм шароитида меҳнаткашлар ҳаёти принципиал янги фазилатларининг, социалистик цивилизация деб аташга муносиб бўлган нарсаларнинг ҳаммасининг моҳиятини очиб беришлари лозим.

Социализм тараққиёти тўғрисидаги таълимотни ўрганиш коммунистлар учун унинг барча соҳаларини такомиллаштиришда амалий иштирок этишнинг илмий-назарий базасидир.

Марксча-ленинча дунёқарашни шакллантириш тарихий ютуқларимизни, янги тузум афзалликларини ишончли ва моҳирона пропаганда қилиш билан мустаҳкам боғлиқ бўлиши керак. Бу ўринда ленинчи партиямиз иккинчи съездининг 80 йиллигига бағишланган ҳужжатлар ва материалларни пропаганда қилиш муҳим аҳамиятга эгадир. Шуни ҳисобга олиб, партия тўғрисидаги марксча-ленинча таълимотни, социализм учун курашнинг турли босқичларида партия фаолиятининг тажрибасини ўрганишга эътиборни кучайтириш, ривожланган социализмни такомиллаштириш шароитида КПССнинг раҳбарлик роли ўсиб боришини тўлиқроқ кўрсатиб бериш талаб қилинади.

Халқаро вазиятнинг жиддий кескинлашганлиги, урушдан кейинги бутун даврда бир-бирига зид бўлган икки дунёқарашнинг, икки сиёсий йўлнинг — социализм билан империализмнинг бир-бирига қарши кураши мислсиз даражада интенсивлашиб, ўткирлашганлиги жаҳон майдонида идеологик кураш проблемаларини, КПСС халқаро фаолияти масалаларини ўрганишга эътиборни кучайтиришни талаб қилади. Жаҳонда миллиардлаб кишиларнинг ақли ва қалби учун кураш кетмоқда. Инсониятнинг келажаги кўп жиҳатдан ана шу курашнинг натижасига боғлиқдир. Ана шундан келиб чиқиб қараганда, социалистик жамият, унинг афзалликлари тўғрисидаги, унинг тинчликсевар сиёсати тўғрисидаги ҳақиқатни кишиларга содда ва равон баён қилиб бериш ғоят муҳим эканлиги равшан бўлади. Империализмнинг сохта, қўпорувчилик пропагандасини, халққа қарши сиёсатини очиб ташлаш, тингловчиларда буржуазия идеологияси ва ахлоқига муросасизликни, юксак сиёсий хушёрликни, ҳозирги замоннинг актуал проблемаларини таҳлил этишга синфий жиҳатдан ёндашишни тарбиялашнинг аҳамияти ҳам бундан кам эмас. Шунга эришиш керакки, ҳар қандай курсни, проблемани ўрганиш вақтида буржуазия ва ревизионистик идеологиянинг илмий жиҳатдан асоссиз эканлиги ва реакцион моҳияти асосли танқид қилинсин, КПСС тарихи ва сиёсатини, реал социализм ютуқларини сохталаштириш фош қилинсин.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми кўрсатмаларига мувофиқ равишда бутун ўқув жараёни аввалгидаги каби К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленин ғоявий мероси, КПСС ҳужжатлари базасида, партия ички ва ташқи сиёсати актуал проблемалари билан, халқ хўжалиги ва социал-сиёсий вазифаларни ҳал этиш билан органик бирликда тузилади.

Ёш коммунистлар мактабларида КПСС Устави, партиянинг программ ҳужжатлари, аввало Ю. В. Андроповнинг КПСС Марказий Комитети июнь Пленумидаги нутқи асосида партия қурилишини ўрганиш давом эттирилади. Партияга кирган ҳар бир кишига партиянинг ғоявий-сиёсий меросини, унинг ленинча анъаналарини, большевистик этикани ўзлаштиришда ёрдам бермоқ керак. Партия сафига янги кирганларнинг сиёсий ўқуви партия ташкилотларининг ҳаёти билан мустаҳкам боғлиқ бўлмоғи лозим.

Марксизм-ленинизм асослари мактаблари тингловчиларининг диққат-эътибори марксча-ленинча назариянинг таркибий қисмларини, КПСС тарихини, унинг иқтисодий сиёсатини ўрганишга қаратилади. Сиёсий мактабларда шуғулланувчилар учун партия ички ва ташқи сиёсатининг актуал масалаларини ўрганиш тавсия этилади.

Илмий коммунизм мактабларида ўқишнинг асосий мазмунини ривожланган социализм назарияси ва практикаси, партиянинг иқтисодий ва социал сиёсати, КПССнинг тарихий тажрибаси, хўжалик механизмини такомиллаштириш, ҳозирги босқичда КПССнинг аграр сиёсати, социалистик турмуш тарзи, жаҳон миқёсида идеологик кураш, жаҳон социализм системасини ривожлантириш, халқаро коммунистик ҳаракат масалалари бўйича проблем курслар ташкил этади.

Партия раҳбар, партия ва хўжалик кадрларини марксча-ленинча чиниқтиришга алоҳида эътибор бермоқда. Партиянинг сиёсатини ҳаётга муваффақиятли жорий этиш, улардан марксча-ленинча назарияни чуқур ўзлаштиришни талаб қилади. Келгуси ўқув йилида улар учун икки йиллик махсус курс — «Ривожланган социализмни такомиллаштиришнинг актуал проблемалари» курси тавсия этилади. Партия-хўжалик активи мактаби ишлари сифати оғишмай юксалиб боришига, раҳбар коммунистларнинг ғоявий-назарий савиясини ошириш устидан назоратни кучайтиришга эришиш муҳимдир. Идеология активи КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари асосида идеологик ишлар назарияси ва практикаси масалаларини ўрганадилар.

Партия ташкилотлари мустақил ўқиб, сиёсий таълим олишни янада ривожлантиришга, индивидуал план асосида ўқишни ривожлантиришга эътиборни кучайтиришлари лозим. Ўтган ўқув йилида аввал ўзлари танлаб олган фанларни ўрганишни туғаллаган олий маълумотли коммунистларга мустақил ишлаш учун аввало марксизм-ленинизм классикларининг айрим асарлари, СССРда социалистик демократияни, миллий муносабатларни ривожлантиришнинг актуал проблемалари ва бошқа масалалар тавсия этилади. Мустақил иш олиб боришда тингловчиларга ёрдам кўрсатиш учун асосий назарий масалалар бўйича махсус лекциялардан, консультациялар, семинарлар, назарий конференциялардан фойдаланиш муҳимдир. Коммунистларнинг мустақил ўқишлари устидан контролни кучайтириш мақсадида, уларнинг билимлари қанчалик чуқурлиги ва мустаҳкамлигини аниқлаш учун партия комитетларида ижтимоий фанлар ўқитувчилари, тажрибали пропагандистлардан консультантларни жалб этган ҳолда ўрганилаётган масалалар моҳияти бўйича яккама-якка ва группа бўлиб суҳбатлар ўтказиш тавсия қилинади. Коммунистларнинг уюштирилган формаларда ўқишини индивидуал планлар бўйича мустақил равишда сиёсий таълим олиш билан алмаштириб туриш мақсадга мувофиқдир.

Илмий зиёлилар методологик семинарларда ижтимоий, табиий ва техникавий фанларнинг фалсафий проблемаларини ўрганишни давом эттирадилар. Ўқув мазмунини ҳозирги ижтимоий тараққиётнинг, ривожланган социализмни такомиллаштиришнинг актуал масалалари билан бойита бориш муҳимдир. Методологик семинарлар фан-техника революциясининг ютуқларини социалистик тузумнинг афзалликлари билан қўшиб олиб бориш жараёнига ўз ҳиссасини қўшмоғи керак.

Партия маорифи системаси учун тавсия этилаётган курсларнинг ўқув программалари қайтадан ишлаб чиқилмоқда, КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг материаллари билан бойитилмоқда.

Янги ўқув йилида оммавий-сиёсий таълим ўқитувчилар, маданият, ҳунар-техника таълими, оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг ходимлари учун, ўқув юртларининг ўқитувчи кадрлари, бошқа бир қанча тармоқларнинг ходимлари учун ташкил этиладиган илмий коммунизм мактабларида амалга оширилади. Уларнинг программалари КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг ҳужжатлари асосида тегишли министрликлар ва идораларнинг методик кенгашлари томонидан қайта ишлаб чиқилади. Кадрларнинг хусусиятларини ва профессионал ҳамда ижтимоий фаолияти характерини ҳисобга олиш ўқишни ташкил этишда муҳим эканлигини тажриба кўрсатиб турибди. Оммавий-сиёсий таълимни ривожлантиришда «Билим» жамияти, касаба союз, комсомол ташкилотларининг роли орта боради.

Меҳнаткашларнинг иқтисодий тайёргарлиги халқ хўжалиги вазифаларини ҳал этишни идеологик жиҳатдан таъминлашда, экономикани ривожлантириш ва унинг самарадорлигини оширишда муҳим роль ўйнайди. Янги ўқув йилида иқтисодий таълим ва меҳнаткашларни тарбиялаш ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, кадрларнинг замонавий иқтисодий тафаккурини таркиб топтириш, социалистик омилкорлик ва ишчанлик руҳида тарбиялаш вазифаларини ҳал этишга қаратилади. Ўн биринчи беш йилликда фан-техникани тараққий эттириш, иқтисод ва тежамкорлик, хўжалик механизми ва бошқаришни такомиллаштириш, СССРнинг Озиқ-овқат ва Энергетика программаларини амалга ошириш проблемалари юзасидан тавсия этилган ўқув курсларини кенгроқ кўламда ўрганиш кўзда тутилади.

Қишлоқда коллектив пудрат; тежамкорликни таъминлаш тажрибаси; меҳнатни ташкил этишнинг бригада, хўжалик ҳисоби формалари (саноатда, қурилишда, транспортда); ишлаб чиқаришни техника билан қайта таъминлаш ва қўл меҳнатини қисқартириш тажрибаси; фан-техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштириш; меҳнат коллективи ва бошқарув каби актуал мавзулар юзасидан янги ўқув программаларини тайёрлаш ҳам мўлжалланмоқда. Ўқиш жараёнида илғор тажрибани ўрганиш ва жорий этиш, иш жойидаги иқтисодий фаолиятни (коллективда) таҳлил этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан шахсий (бригада) планларини, тежамкорликнинг шахсий ҳисобларини тузиб чиқиш, социалистик мажбуриятларни ишлаб чиқиш малакаларини эгаллаш соҳасида амалий машғулотлар ўтказишни кўзда тутиш муҳимдир.

Партия ташкилотлари комсомол сиёсий ўқувини уюштириш, ёшларда юксак сиёсий ва маънавий фазилатларни, жамият бахт-саодати йўлида меҳнат қилиш қобилияти ва меҳнат қилишга шай бўлиб туриш хислатларини шакллантириш, ватанпарвар, интернационалист, ўз мамлакатининг омилкор хўжайини туйғуларини ривожлантириш тўғрисида кун сайин ғамхўрлик қилмоқдалар. Ўртоқ Ю. В. Андропов КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленумида сўзлаган нутқида ёш авлодни тарбиялаш тўғрисида гапириб, қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: «Партия бизда инсон шунчаки муайян билимлар йиғиндиси соҳиби бўлибгина эмас, балки аввало — социалистик жамият граждани, унга хос ғоявий йўл-йўриқларга, ахлоқ ва қизиқишларга, юксак меҳнат ва хулқ-атвор маданиятига эга бўлган коммунизмнинг актив қурувчиси бўлиб тарбияланишига эришмоқда». Ана шу йўл-йўриқларни амалга ошириш, марксча-ленинча назарияни ва КПСС сиёсатининг асосларини социал-сиёсий практика билан маҳкам боғлаб борган ҳолда актив ўрганиш — янги ўқув йилида комсомол сиёсий маорифининг асосий мазмуни бўлади.

Назарий таълим партиянинг сиёсатини чуқур англашни таъминлаб, ўз гражданлик бурчини бажариш юзасидан масъулиятни кучайтириши учун таъсирчан, ижодий характерга эга бўлиши керак. Таълимнинг актив формалари ва методларини ривожлантириш — унинг сифатини ва берадиган натижаларини оширишнинг зарур шартидир. Кейинги йилларда бу соҳада бирмунча тажриба тўпланди. Реферат ва докладларни муҳокама қилиш, мунозара ўтказиш, таълимнинг проблема методи, илмий-амалий конференциялар, ишлаб чиқариш фаолиятини таҳлил этиш юзасидан амалий топшириқларни бажариш, социалистик мусобақани ташкил этиш ҳамма жойда практикага жорий этилмоқда. Буларнинг ҳаммаси «Пропагандист — беш йилликка» ҳаракатини кенг ривожлантириш, тингловчиларнинг меҳнат фаолиятини ривожлантиришда унинг ролини ошириш имконини берди.

Партия ўқуви системаси тингловчиларининг ижтимоий-сиёсий практикаси тобора кенг ривожланмоқда. Тингловчилар бирга ишлаётган ўртоқлари ҳузурида, истиқомат жойларида жонбозлик билан сиёсий ахборот бериб, суҳбатлар уюштирмоқдалар, коллективдаги ғоявий-тарбиявий ишларни таҳлил этишда қатнашмоқдалар.

Лекин шундай бўлса ҳам, сиёсий таълимнинг актив формалари ва методлари ҳали ҳамма жойда ҳам жорий этилган деб бўлмайди. Кўп пропагандистлар бундай иш методикасини лозим даражада эгаллаб олган эмаслар. Шунга эришмоқ керакки, машғулотлар пропагандистларнинг лекцияларидан ва олдиндан топшириқ бериб қўйилган айрим тингловчиларнинг нутқларидангина иборат бўлиб қолмасин. Ҳар бир сиёсий машғулотнинг сифатига унда қатнашувчиларнинг фикр-мулоҳазалари савиясига, коммунистик идеалларнинг ҳаққонийлигини исбот этиб, қаттиқ туриб ҳимоя қила билишга, ўзининг ишлаб чиқариш ва ижтимоий фаолияти умумпартиявий ва давлат вазифаларини ҳал этиш билан боғланганлигини кўра билишга қараб баҳо бериш зарур.

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми қўйган янги вазифалар партия комитетларидан пропагандистларга назарий ва методик ёрдамни анча яхшилаш учун зўр ғайрат билан ишлашни талаб этади. Пропагандистларни машғулот вақтида асосий ишларидан озод қилиш шарти билан уюштириладиган икки ҳафталик курслар партия ўқуви системасида пропагандистларга таълим беришнинг муҳим формаси бўлиб қолди. Бундай курсларни предметлар бўйича бутун календарь йили мобайнида кичик группалар иштироки билан ўтказиш мақсадга мувофиқдир. Бу эса пропагандистларни қайтадан тайёрлашни ташкил қилишга ва бу ишнинг сифатини яхшилашга ёрдам беради. Курсларнинг ишини бундан буён ҳам яхши йўлга қўйиш, уларнинг мазмунини партия назарияси ва сиёсатининг, жаҳон майдонидаги идеологик курашнинг актуал проблемалари билан бойитиш, партия ўқуви методикасини такомиллаштириш зарур. Пропагандистларни психология ва педагогика билимлари, душман идеологиясига қарши пропаганда методикаси, ўқитиладиган фан назарияси билан қуроллантиришга алоҳида эътибор бериш керак. Пропагандистларнинг ёз-куз фаслларидаги курсларида КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг ҳужжатларини батафсил ўрганишга алоҳида эътибор бериш тавсия этилади.

Пропагандистларнинг навбатдаги ўқиши аввалдагидек бундан буён ҳам шаҳар ва район партия комитетлари ҳузуридаги доимий семинарларда ташкил этилади. Кўп йиллик тажриба пропагандистлар учун қулай бўлган пайтларда уларнинг бутун ой мобайнида ўқиши ва партия комитетларининг уларнинг иш шароитларига доим эътибор бериб туришлари пропагандистик маҳоратни ўстиришга кўмаклашиб, таълимнинг самарадорлигини ошириш учун реал имкониятлар вужудга келтирилаётганлигини кўрсатади. Айрим жойларда пропагандистлар семинарларининг мунтазам ўтказилмаслиги умуман партия ўқувининг сифати ва самарадорлигини пасайтириб юбориши мумкин.

Пропагандистларнинг ўқувида марксизм-ленинизм университетларининг роли ўсиб бормоқда. Янги ўқув йилида университетларда ўқувчиларнинг умумий сонини кўпайтирмаган ҳолда қишлоқ партия ташкилотлари учун пропагандистлар ва консультантлар тайёрлаш соҳасида сиртқи бўлимларни анча кенгайтириш мақсадга мувофиқдир. Пропагандистларга ёрдам беришнинг бошқа формаларини ҳам такомиллаштириш, якка-якка консультация беришни кенг қўлланиш, таянч мактабларининг ишини кучайтириш, тажрибали пропагандистларнинг ёш пропагандистларга оталиғини уюштириш, тажриба айирбошлаш, пропагандистлар кунидан актив фойдаланиш зарур.

Сиёсий маориф уйлари ва кабинетлари жойларда партия пропагандаси ва пропагандистлар таълимининг методик марказларидир. Уларнинг ўқув-материал базасидан самарали фойдаланиш, оғзаки сиёсий пропаганда ва агитацияни методик жиҳатдан таъминлаш соҳасида самарали иш олиб бориш учун бутун шарт-шароитни вужудга келтириш муҳимдир.

Оммавий ахборот ва пропаганда воситалари — матбуот, телевидение, радио сиёсий ўқув ва иқтисодий таълим системасидаги пропагандистлар ва тингловчиларга катта ёрдам бермоқда. «Партийная жизнь», «Политическое самообразование», «Агитатор», «Экономическая газета» журналлари ва бошқа марказий ижтимоий-сиёсий, шунингдек илмий нашрлар КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми илгари сурган актуал назарий ва сиёсий масалаларга доир мақола ва консультацияларни босиб чиқарадилар, партиянинг идеология соҳасидаги фаолияти тажрибасини ёритадилар. Область, ўлка ва республика матбуоти, маҳаллий радио ва телевидение пропагандистларга ёрдам бериш учун назарий ва методик материалларни мунтазам равишда эълон қилишлари, агитация-пропаганда иши соҳасидаги илғор тажрибани ёритишлари зарур.

Партия маорифини, меҳнаткашларнинг сиёсий ўқувини янада яхшилаш юзасидан КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг ҳужжатларидан келиб чиқадиган вазифалар ва чораларни партия комитетларининг мажлисларида ва коммунистларнинг йиғилишларида, пропагандистларнинг кенгашларида муҳокама қилиш керак.

Партия маорифи, оммавий сиёсий таълим мактаблари ва семинарларга тингловчиларни қабул қилиш вақтида коммунистларнинг, партиясиз активнинг билими ва сиёсий тайёргарлик даражасини тўлароқ ҳисобга олиш, бошланғич ва цех партия ташкилотларидаги анъанавий ўқув формаларидан фойдаланиш билан бир қаторда машғулот ўтказиш учун цехлараро ва территориал группаларни ҳам вужудга келтириш керак. Партия комитетлари КПСС Марказий Комитетининг марксизм-ленинизм соҳасида яхши тайёрланган пропагандистлар бўлиб муваффақиятли иш олиб боришга қодир бўлган, партия ўқувининг юксак ғоявий-назарий савияси ва таъсирчанлигини таъминлай оладиган коммунистлар мавжуд бўлган тақдирдагина мактаб ва семинарларни ташкил этиш мақсадга мувофиқдир, деб берган тавсиясига оғишмай амал қилишлари зарур. Бундай кадрлар бўлмаган тақдирда район, шаҳар партия комитетлари марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганувчи коммунистларни биркитиб қўйиш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари, бошқа ташкилотларнинг пропагандистларини юборишлари лозим.

Партия маорифига самарали раҳбарликни амалга ошириш — машғулотларнинг сифатини, уларнинг таъсирчанлигини ҳар томонлама ва чуқур таҳлил этиш шу кунги практика учун энг қимматли бўлган форма ва методларни тўпланган жуда катта тажрибалар орасидан танлаб олиш, тингловчиларнинг ўқиши ва пропагандистларнинг иши устидан назоратни яхши йўлга қўйиш демакдир. Бу — коммунистларни ғоявий жиҳатдан чиниқтиришни янада кучайтириш, меҳнат коллективларининг ҳаётида уларнинг авангардлик ролини ошириш борасидаги катта резервдир.

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми марксча-ленинча таълимни ва коммунистларни, барча меҳнаткашларни тарбиялаш ишларини такомиллаштириш соҳасида партия ташкилотлари ва пропагандистлар олдига юксак талаблар қўйди. Пленум қарорларини амалга ошириш идеологик, ғоявий-тарбиявий ишни ҳозирги давр вазифалари даражасига кўтаришга, бу ишни социал-иқтисодий ва маданий қурилиш практикаси билан чамбарчас боғлаб боришга ёрдам беради.

(«Правда», 2 август).

ТАНҚИДГА МУНОСАБАТ ШУМИ?

ҒАНИМАТ КУНЛАР БЕҲУДА ЎТМАСИН

ПОЙТАХТ область қишлоқ хўжалик ходимларининг 15 июлда бўлиб ўтган кенгашида бу йилги мураккаб шароитда пахтадан мўл ҳосил етиштираётган илғорлар билан бир қаторда айрим қолоқ хўжаликлар ҳам тилга олинди. Тўғри, ғўзасининг ривожи суст, ҳосил чўғи паст бундай хўжаликлар бармоқ билан санарли даражада оз. Улар орасида Чиноз районидаги «Москва» колхози ҳам бор.

Кенгашдан сўнг орадан икки ҳафтадан зиёд вақт ўтди. Хўш, шу муддат ичида колхоз правлениеси, партия ташкилоти нуқсонларни бартараф этиш учун қандай амалий чоралар кўрди? Ғўзаларнинг бугунги аҳволи қандай?

Биз ана шу саволларга жавоб олиш учун колхоз бош агрономи Абдукарим Юсупов билан пахтазорларни айландик. Бинали Сўфиев раҳбарлик қилаётган 4-бригада пайкалларида мажбуриятдаги 45 центнерга яраша ҳосил тўпланяпти. Бироқ карталар бегона ўтлардан тўла тозаланмаган. Кўчат сийраклашиб қолган участкалар кўп.

Раҳим Ёқубов бошлиқ 1-бригада, ўқувчи-ёшлардан тузилган 3 ва 10-бригада ғўзаларини кўздан кечирганимизда ҳам ана шундай нуқсонларнинг гувоҳи бўлдик.

Бош агрономнинг эътироф этишига қараганда у бизни ғўзаси дуркун ва серҳосил ривожланган бригадаларга олиб борди. Демак, бошқа бригадалардаги ғўзаларнинг шу кунги аҳволини тасаввур этиш қийин эмас. Далаларда бирор колхозчини учрата олмадик. Ғўзаларни бегона ўт босиб ётса-ю, бундай хотиржамлик ҳукм сурса?

Колхоз пахтазорларини айланиб шундай хулосага келдик: биринчидан хўжаликда деҳқончилик маданияти шу куннинг талаби даражасида эмас. Экин майдонларининг теварак атрофи тартибга келтирилмаган. Ҳамма картанинг боши ва охирида 4—5 метр кенгликдаги ер ўт босиб, ташландиқ бўлиб ётибди. Иккинчидан, колхоз раҳбарлари ва мутахассислари бу йилги шароитда бегона ўтнинг кўпайиши мумкинлигини ҳисобга олиб, аввалдан зарур тадбирларни белгилаб, уни амалга ошириш учун колхозчиларни оммавий сафарбар этмаганлар. Ўз вақтида йўқотилмаган бегона ўтлар шу кунгача ғўзанинг озуқасига ва сувига шерик бўлиб келяпти.

— Ташкилотчилик ишларини кучайтиряпмиз,— дейди колхоз раиси Облоқул Худойбердиев.— Бутун идора ходимларидан иборат мадад бригадаси тузилган.

Мадад бригадасининг тузилганлиги яхши, албатта. Бироқ бу мададнинг самараси ҳозирча амалда кўринмаяпти.

Пахтакорларнинг машаққатли меҳнатларини муносиб рағбатлантириш мақсадида бу йилги ҳосил янги нарх билан харид қилинади. Колхоз раҳбарларининг таъкидлашига қараганда агар хўжаликда ҳар гектар ердан ўтган йилдагидек 35 центнердан хирмон кўтарилиб, пахтанинг ҳаммаси ўша сортларда сотилса, даромад 400 минг сўм кўпаяр экан. Шундан 150 минг сўми соф фойда бўлганида ҳам колхозчиларнинг даромади анча кўпайиши кўриниб турибди.

Пахтазорларнинг четларида ўт босиб ётган ташландиқ ерларнинг кўплиги туфайли айни кунларда карталарда ўргимчаккана ва кўсак қурт каби зараркунанда ҳашаротлар ҳам кенг тарқаляпти. «Сельхозхимия» район бўлими вакиллари 27 июль куни ўтказилган текшириш пайтида мавжуд 11 пахтачилик бригадасининг ҳаммасида ўргимчак кана ва кўсак қурти борлигини аниқладилар. Умуман 680 гектар пахтазорнинг 333,5 гектарига ҳашарот тарқалган. Шундан 307 гектарида кўсак қурти бор. Мутахассислар ҳар 100 туп ғўза ҳисобига бештагача кўсак қурти ва бештадан унинг тухуми тўғри келишини қайд этдилар. Бу ҳашаротларга қарши сепилаётган заҳарли дориларнинг самараси эса 60—70 процентдан ошмаяпти.

— Колхозда учтагина ОВХ аппаратимиз бор,—дейди агроном-энтимолог Абдураҳим Сафаралиев.— Унинг ҳам фақат иккитаси ишга яроқли. Эҳтиёт қисм йўқ. Қўшни хўжаликларга елиб-югуриб, иккита ОВХни баъзўр ишлатиб турибмиз.

Карталарда кўчатларнинг текис эмаслиги, ҳамда ғўзаси ўсишдан орқада қолаётган карталар мавжудлигининг объектив сабаблари ҳам йўқ эмас. Жумладан, хўжалик пахтазорлари паст-баланд қиялик ерлардан иборат. Бунинг устига 70 процент ерга насослардан сув чиқарилади. Бироқ худди шундай ерларда пахта етиштираётган деҳқонлар бу ишни уддалашишяпти.

Бў йил колхоз аъзолари 680 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 33,6 центнер ўрнига 40 центнердан ҳосил кўтариш мажбуриятини олишган. Бу юксак мажбуриятни ёруғ юз билан бажариш учун улар ўзлари билан мусобақадош бўлган «Октябрь 40 йиллиги» колхози пахтакорларидан ўрнак олишлари керак. Бу илғор хўжаликда бир неча йилдан бери бригадада пудрати асосида иш юритилмоқда. Меҳнат интизоми мустаҳкам. Колхозчиларнинг ишнинг пировард натижасига нисбатан моддий манфаатдорликлари тўла таъминланган.

«Москва» колхозида ҳам шу янги усулга ўтилган бўлишига қарамай, ҳозиргача у ўз самарасини бераётгани йўқ. Меҳнатга муносабат, хўжалик экономикасини мустаҳкамлаш ҳамда пировард натижа учун уюшқоқлик билан сидқидилдан курашиш каби ҳислатлар тўла шаклланмаган.

«Москва»ликлар мусобақадош хўжаликда тез-тез бўлишиб, у ерда қўлланилаётган илғор иш усулларини пухта ўрганишлари ва ўзларида муваффақиятли қўллашлари лозим. Шундай қилинса бу хўжалик ҳам қисқа вақт ичида ҳар томонлама уюшган, иқтисодий бақувват хўжаликлардан бирига айланади.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ТОШКЕНТ ТЕХНОЛОГИЯСИ— ПАХТАЧИЛИК ИСТИҚБОЛИ

БИЗНИНГ мамлакатимизда КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг доимий ёрдами туфайли пахтачилик тез суръатлар билан ривожланмоқда, ҳосилдорлик ортмоқда ва энг қимматли ингичка толали пахта етиштириш кўпаймоқда. СССР ҳозирги вақтда пахта етиштириш соҳасида жаҳонда биринчи ўринни, дунёдаги етакчи пахтакор мамлакатлар ўртасида эса пахта ҳосилдорлиги ва сифати жиҳатидан биринчи ўринни эгаллаб турибди.

Пахта энг қимматли хом ашё бўлиб, тўқимачилик саноати учунгина эмас, озиқ-овқат соҳасида ҳам катта аҳамиятга эгадир. Ҳозирги вақтда пахтадан ҳар хил маҳсулотларнинг юздан ортиқ тури олинмоқда. Толадан ташқари пахта ёғи ҳам жуда кераклидир. Чигит таркибидаги ёғ 22—23 процентни ташкил этади. Ғўзанинг вегетатив массаси, чигит чиқиндилари, хусусан кунжара чорва моллар озуқасининг муҳим манбаидир.

КПССнинг XXVI съезди ва КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумлари мамлакатимизда пахта етиштиришни муттасил кўпайтириш вазифасини ўртага қўйди. Ўн биринчи беш йилликда ҳар йили пахта етиштиришни камида 9,2—9,3 миллион тоннага, шу жумладан Ўзбекистон ССРда 6,2 миллион тоннага етказиш кўзда тутилган. Пахтакорлар пахта етиштиришни кўпайтирибгина қолмай, унинг сифатини ҳам яхшилашлари лозим.

Пахта етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш масалалари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленумларида бир неча бор кўриб чиқилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг нутқларида республикадаги барча пахтакорларнинг диққат-эътибори мўл, сифатли ва эртаги пахта ҳосили олишни таъминлайдиган ғўза парваришининг Тошкент илғор технологиясини ҳамма жойда жорий этишга қаратилди.

Пахта етиштиришнинг Тошкент индустриал технологиясини қўлланиш асосида юқори, сифатли ва эртаги ҳосил етиштириш таъминланади. Бу технологиянинг моҳияти барча жараёнларни комплекс механизациялаш асосида ғўзанинг ўсиши ва ривожини тезлатиш, ҳосилдорликни ошириш, пахтанинг сифатини яхшилаш учун бутун шарт-шароитларни вужудга келтиришдан иборат. Бунга ғўзага ишлов беришни 10—12 кун қисқартириш йўли билан эришилади. Бу эса комплекс ишлов бериш миқдорини 5 мартага етказиш ва ундан ҳам ошириш имконини беради. Бунинг натижасида ғўзанинг тез ривожланиши таъминланади. Фан ва практика комплекс ишлов бериш миқдори билан пахта ҳосилдорлиги ва унинг тез пишиб етилиши бир-бирига чамбарчас боғлиқ эканлигини аниқ тасдиқлаб берди. Ишлов бериш муддатларининг қисқартирилишига суғориш, культивация қилиш, эгат олиш ва ўғит солиш муддатларини ғоят қисқартириш йўли билан эришилади. Бу чора амалга оширилганида фойдали ҳарорат анча кўпроқ бўлади. Буларнинг ҳаммаси таннарх камайтирилгани ҳолда мўл ҳосил олишга ёрдам беради. Тошкент областида 1 центнер пахта етиштириш учун меҳнат сарфи умуман республикадагига нисбатан 1,2—1,3 баравар камайди.

Тошкент областида яқин ўтмишда ҳар гектар ердан кам ҳосил — 15—20 центнер пахта олинар эди, кейинги ўн йил ичида эса гектар бошига етиштирилган пахта 36—37 центнерга етказилди.

Область меҳнаткашлари пахта етиштиришнинг ўзига хос технологиясидан фойдаланиб, ҳар йили юқори ҳосил тўплашга эришмоқдалар. Областда август ойининг охири ва сентябрнинг бошларида пахта пишиб етилади. Бу эса пахта теримини об-ҳаво шароитининг қандай келишига қарамай, октябрнинг биринчи ярмида тамомлаш имконини беради. Тошкент областининг практикаси пахта етиштириш агротехникасини тартибга солиш йўли билан ҳосилнинг етилишини тезлатиб, майдон бирлигига тўғри келадиган маҳсулот миқдорини кескин равишда ошириш мумкинлигини исбот этди.

Қуёш энергиясидан энг кўп фойдаланиш самарали ҳароратни жамғариш, тупроқнинг унумдорлик даражаси, ўсимликларнинг вегетация даврида сув билан энг мақбул миқдорда таъминланганлиги ва ниҳоят экинларда бегона ўтларнинг, касалликлар ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг йўқлиги мўл ҳосил негизидир.

ТОШКЕНТ областининг пахтакорлари аввало кузги шудгорлашни ўтказиш муддатлари ва сифатига катта эътибор бермоқдалар. Одатда бундай шудгорлаш ишлари октябрь, ноябрда ўтказилади ва бунда кўп йиллик бегона ўтлар томири билан қирқиб ташланади, йиллик норманинг 70 процентига қадар фосфорли ўғит ва 50 процент миқдорда калийли ўғит солинади. Органик ўғитлардан жуда кўплаб—ҳар гектар ерга 20-30 тоннадан солинади. Кузги шудгорлаш тупроқда энг мақбул миқдорда намлик бўлган тақдирда ва асосан икки ярусли плугларда ўтказилади. Буларнинг ҳаммаси тупроқнинг унумдорлигини ошириш учун қулай шарт-шароитларни вужудга келтиради.

Ерларни обдон текислашга, жорий текислаш ва унинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга ниҳоятда катта аҳамият берилади. Бу чигитни бир текисда қийғос ва соғлом ундириб олишни, сув ва ўғитлардан самарали фойдаланишни таъминлайди.

Область пахтакорлари куз-қиш ва баҳор фаслларида катта ҳажмдаги ишларни бажармоқдалар. Ирригация шахобчаларини ўз вақтида тозалашга, бегона ўтлар тарқаладиган манбаларни тугатишга, боғ ва токзорларда, касаллик, зараркунандалар ва бегона ўтларнинг кўпайиши ҳамда тарқалиши манбалари бўлиши эҳтимол кутилган йўлларнинг чеккаларида профилактика ишларини ўтказишга алоҳида аҳамият берилмоқда.

Яхоб бериш йўли билан тупроқда намни тўплаш ва сақлаб қолишга катта эътибор берилмоқда. Эрта кўклам пайтида тупроқда намни сақлаб қолиш учун ҳамма жойда иш олиб борилади. Шу мақсадда тупроқ етилиши билан зарур бўлган жойларда бороналаш, мола бостириш ишлари ҳамда кейинчалик ерга дискли борона билан ишлов бериш ўз вақтида ва сифатли қилиб ўтказилади.

Ғўза уруғлигининг униб чиқиши учун тупроқда ҳарорат 14—15 даражадан паст бўлмаслигини талаб қиладиган иссиқсевар экиндир. Кўклам пайтида запас суғориш ёки чигит суви бериш ҳамиша тупроқда ҳароратнинг пасайишига олиб келади, бунинг оқибатида илдиз чириш касаллиги ва бошқа хил касалликларнинг вужудга келиш хавфи ниҳоятда кўпаяди.

● ТОШКЕНТ ТЕХНОЛОГИЯСИ МЎЛ, СИФАТЛИ, ЭРТАГИ ВА АРЗОН ПАХТА ЕТИШТИРИШНИНГ МУҲИМ ГАРОВИДИР.

● КОМПЛЕКС ПАРВАРИШ ЦИКЛИНИ 10—12 КУНГАЧА ҚИСҚАРТИРИШ, УНИНГ ҲАЖМИНИ 5 МАРТА ОШИРИШ ИМКОНИНИ БЕРАДИ.

● АЛМАШЛАБ ЭКИШНИ НАМУНАЛИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ ҲИСОБИГА ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИ ОШИРИЛАДИ, ҒЎЗАНИНГ КАСАЛЛИК ВА ЗАРАРКУНАНДАЛАР БИЛАН ЗАРАРЛАНИШИ КАМАЯДИ.

● СУҒОРИШ ҚУЛАЙ АГРОТЕХНИКА МУДДАТЛАРИДА, ТУПРОҚ-ИҚЛИМ ШАРОИТЛАРИНИ ҲИСОБГА ОЛГАН ҲОЛДА СИФАТЛИ ЎТКАЗИЛАДИ.

● ЧЕКАНКА ҲАР ТУП ҒЎЗАДА 14—15 ТА ҲОСИЛ ШОХЛАРИ ПАЙДО БЎЛГАНДАН СЎНГ МЕХАНИЗМЛАР ЁРДАМИДА БАЖАРИЛАДИ.

● СИФАТЛИ ДЕФОЛИАЦИЯ ЙИҒИМ-ТЕРИМНИ МЕХАНИЗАЦИЗЛАШДА ҲАЛ ҚИЛУВЧИ РОЛЬ ЎЙНАЙДИ. ДЕФОЛИАЦИЯ ҲАР БИР ЎСИМЛИКДА 3—4 ТАДАН КЎСАК ОЧИЛГАНДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Уруғлик сифатига ниҳоятда зўр эътибор берилади. Экиш учун марказлаштирилган тарзда сортларга ажратилган, калибрланган, стимуляторлар, фунгицидлар, микроэлементлар ёрдамида ишлов берилиб, кейинчалик капсула ҳолига келтирилган юқори сифатли 1-2-класс чигитидан фойдаланилади. Капсула қилинган чигитлардан фойдаланиш бир қанча афзалликларга эга. Бундай чигитлар одатдаги туксизлантирилган чигитларга нисбатан об-ҳаво ноқулай келган чоғда уларнинг чиришидан ҳавотир олмай аниқ усул билан бир мунча барвақт муддатларда экиб бўлиш имконини беради.

Маълумки, чигит зич қилиб экилиб, айниқса иккита чинбарг пайдо бўлганидан кейин яганалаш ўтказилган вақтда майдонда қолдириладиган ўсимликларнинг илдиз системасига шикаст етказилади. СоюзНИХИ тажрибаси шуни кўрсатадики, шикастланган илдиз системаси 15—20 кундан кейингина ўзининг аввалги «иш қобилиятини» тиклаб олади. Яганалаш ўтказилгандан кейин қолдириладиган ўсимликлар ўсиш, ривожланиш ва кўсак тугишда яганалаш ўтказилмай ўстирилган ўсимликлардан паст туради. Шу боисдан ҳамма жойда аниқ экадиган сеялкалардан фойдаланган ҳолда туксизлантирилган ва капсулланган уруғлик экиш лозим, бу эса ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилни 2—5 центнер кўпайтириш имконини беради.

Область пахтакорлари чигит экиш ишларини ўтказиш муддатларига катта эътибор бермоқдалар. Одатда бу ишларнинг энг яхши календарь муддатларда 5-10 кун ичида, 10 апрелгача тугалламоқдалар. Соғлом ва бақувват ниҳоллар ундириб олиш мақсадида чигит тупроққа минерал ўғит ва гербицид аралашмасини солиш билан айни бир вақтда экилади. Чигит ана шундай экилган вақтда униб чиққан ниҳоллар дастлабки кунларданоқ туйимли моддалар билан озиқланади. Бундай ниҳоллар тез суръатлар билан ўсади ва ривожланади, касалликларга, зараркунандаларга ва атроф-муҳитнинг бошқа ноқулай омилларига чидамли бўлади. Бундай ўсимликларда чинбарглар барвақт пайдо бўлади, шоналаш, гуллаш, кўсак тугиш ва пишиб етилиш пайти тез бошланади.

Ҳамма жойда ғўзалар июль ойининг биринчи ўн кунлигида минерал ўғитлар билан озиқлантириб бўлинмоқда. Илғор тажриба шуни кўрсатдики, ғўзанинг илк ривожланиш вақтида ўғит солиниши амалда эрта пайдо бўлган ҳосил тугунчаларининг тўкилиб кетишига йўл қўймайди, ғўза тупидаги шохлар оралиғини қисқартиради, ҳосил тўпланишини яхшилайди, чунки ҳосил тугунчалари энг мақбул экологик шароитларда шаклланади.

Тошкент область пахтакорлари тупроқ унумдорлигини ошириш проблемасига катта эътибор бермоқдалар. Бунга даставвал пахта-беда алмашлаб экишини ҳамда тупроқнинг органик моддалар билан тўйинишида асосий манба бўлган алмашлаб экишнинг бошқа турларини ўзлаштириш йўли билан эришилади.

Пахта-беда алмашлаб экиши уч йил давомида ҳар гектар ерда 20 тоннагача органик модда тўплайди, тупроқда мавжуд биологик азот гектар бошига 600 килограммгача кўпаяди.

Шу билан бирга алмашлаб экиш тупроқ унумдорлигини ошириш, ҳосилни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш учун ниҳоятда зарур бўлган азот, фосфор, калийнинг, ҳар хил қимматли микроэлементларнинг қуйи горизонтлардан унумдор қатламга ўтиши ҳисобига тупроқни бойитади. Вилт касаллиги пахтачиликка катта зарар етказади. Алмашлаб экиш ғўзанинг шу касалликка чалиниш даражасини кескин камайтиради ва ҳосилдорликни гектар бошига 7—8 центнерга қадар оширади.

Гўнг тупроқни органик моддалар, гумис билан бойитишнинг бошқа бир манбаидир. Гўнг таркибида ғўзани ривожлантириш учун фойдали бўлган кўпдан-кўп макро ва микроэлементлар, биостимуляторлар ва жуда қимматли органик моддалар бор. Областда тупроққа гўнг асосий ишларни ўтказиш чоғида, 15 августгача бўлган вегетация даврида ғўза қатор ораларига ишлов бериш олдидан етарли миқдорда солинади.

Тошкент область пахтакорлари ғўзани ўз вақтида сифатли суғоришга зўр эътибор бермоқдалар. Суғориладиган пайкалларнинг бутун узунлиги бўйлаб участкани бир текис намлатиш, ўсимликлар учун яхши сув режимини таъминлаш, сувдан тежаб фойдаланиш ва суғоришда юксак меҳнат унумдорлигига эришиш мақсадида конкрет тупроқ шароитлари учун тавсия этилган ва илмий асосланган суғориш техникасига риоя этилмоқда. Бутун участканинг бир текис намланишини таъминлайдиган тарзда, эгатларнинг ювилиб кетишига йўл қўймай ва сув текис оқизилиб суғориладиди, бу ишларнинг давом этиш муддати 24-36 соатдан ошмайди. Суғориш ишлари кечаю-кундуз тажрибали сувчилар раҳбарлигида 1,5-2 суткада 10-12 гектар ернинг суғорилишини таъминлаб, сувнинг ҳаммасини бир томонга оқизиб, группа усулида ўтказилади.

Бундай суғориш техникадан юқори унумли фойдаланиш, қатор ораларига ишлов беришни — культивация, ўташ ва юмшатиш ишларини тупроқ етилиши билан ўз вақтида ва қисқа муддатларда сифатли ўтказиш имконини беради. Қатор ораларига ишлов беришни тупроқ етилиши билан ўтказиш кераклиги тўғрисидаги талаб жуда муҳимдир, чунки худди шундай қилинган тақдирдагина тупроққа яхши ишлов берилишига эришилади.

Қатор ораларига ишлов беришда кечикиб қолинган тақдирда тупроққа яхши ишлов берилмаслиги муқаррар бўлиб, бунда кўп нам йўқотилади ва ғўзалар кўпинча жуда сийраклашиб қолади. Сифатли культивация — сувдан тежаб фойдаланиш учун курашдир. Культивация ўтказган чоғда тупроқ капиллярлари бузилади, бунинг натижасида сувнинг буғланиб кетиши анча камаяди. Культивация тупроқнинг иссиқлик сиғимини, газ алмашувини оширади, ўсимлик илдизларига кислороднинг кириб боришини кўпайтиради, бу эса иссиқлик, сув ва тўйимли моддалардан фойдаланиш коэффициентини ошириш имконини беради.

СоюзНИХИ тажрибаларининг натижалари шуни кўрсатадики, қатор ораларига ишлов бериш тупроқ етилгандан кейин уч-беш кунга кечикиб қолиши пахта ҳосилининг гектар бошига 5-8 центнер камайишига олиб келади.

Мўл ҳосил миришкорлари бегона ўтларга қарши курашда интеграцияланган методдан фойдаланмоқдалар, пахта далаларида шундай ўтларнинг ўсиб ривожланишига йўл қўймаяптилар. Далаларнинг ўзида, шу билан бирга карталарнинг четкаларида, ирригация шохобчаларининг ёқаларида, боғ ва токзорларда, бегона ўтлар пайдо бўлиб қолиши мумкин бўлган сабзавот, полиз экинлари майдонларида ҳам бундай ўтларга қарши кураш олиб борилмоқда. Аввало, кўп йиллик бегона ўтларнинг илдизпояларини тараб ташлаш йўли билан ўтказиладиган агротехника тадбирларига, икки ярусли плуглардан фойдаланишга, бегона ўтларни уларнинг уруғи пишиб етилгунча тугатишга, ғўза қатор ораларига сифатли ишлов беришга ва, ниҳоят, пахтазорда бегона ўтлар пайдо бўлиши биланоқ уларни илдизи билан тугатишга катта эътибор берилмоқда.

ҒЎЗА парваришининг илғор усули — эгатлар ва пушталарга экиш усулидан кенг фойдаланилмоқда. Бундай усул томир чиришининг олдини олади, ноқулай об-ҳаво шароитлари чоғида такрорий экишга ҳожат қолдирмайди. Эгатлар ва пушталарга чигит қадалган зонада тупроқ ҳарорати 3 процентгача ошади. Намнинг йўл қўйилган нормаларидан ортиқ тўпланишига имкон бермайди, бу эса пахта ҳосилдорлигини гектар бошига 3-7 центнер оширади. Ғўза парваришининг бу илғор усули ҳамма жойда жорий этилиши керак.

Касалликлар ва қишлоқ хўжалик зараркунандалари пахтачиликка катта зарар етказади. Вилтга қарши самарали курашни ташкил этиш мақсадида алмашлаб экишни ўзлаштиришга, тупроқни органик моддалар билан бойитишга, ғўзаларга минерал ўғитларни экиннинг талабига қараб солишга ниҳоятда катта эътибор бермоқдалар, қўллатиб суғоришга йўл қўймаяптилар. Мана шу барча тадбирлар вилт касаллигининг зарарли оқибатларини анча камайтиради. Худди шу мақсадда ҳамма жойда вилтга чидамли навларни жорий этиш керак, албатта. Трипс, ўргимчаккана ва кўсак қурти каби қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши самарали курашиш учун барча хўжаликларда ҳамма пахта далалари ва уларга туташ суғориладиган ерлар текшириб чиқилмоқда. Профилактик ишлов беришга зўр эътибор қаратилмоқда. Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш химиявий воситаларини қўлланиш ҳажми йил сайин камайиб бормоқда, трихограмма ва габробракондан фойдаланиш йўли билан биологик тадбирларни қўлланиш кенг оммалашди. Масалан, Коммунистик районидаги «Политотдел» колхозида зараркунандаларга қарши кураш батамом биологик методлар ёрдамида олиб борилмоқда. Тошкент области пахтакорларининг бу тажрибаси ҳамма жойда татбиқ этилиши керак.

Эртапишар мўл ҳосилнинг етилиши ғўза чеканкасини ўз вақтида ўтказиш билан боғлиқ. Бу ишни Тошкент областидаги хўжаликлар гектарига 100—110 минг тупдан ғўза бўлгани ҳолда ҳар бир тупда 14—15 тадан кўсакли шох пайдо бўлгач, чеканка машиналари ёрдамида бажарадилар. Одатда ғўза туплари қалин бўлганида чеканка кўсакли шохлари камроқ — 13-14 та, сийрак экилганида эса 16-17 та бўлганида ўтказилади. Ўз вақтида қилинган чеканка ҳосил тугунчалари тўкилиб кетишини кескин камайтиради, мўл ҳосил тўпланишига кўмаклашади. Энг асосийси эса чеканкадан кейин ғўзаларга дефолиантлар тез таъсир қилади, уларнинг ҳосилдорлиги пасаймайди ҳамда дефолиантлар ва десикантлар қўлланилишидан ҳосил сифати ёмонлашмайди.

Маълумки, ҳозирги вақтда дефолиацияни сифатли ўтказмай туриб, пахта теримини механизациялаш мумкин эмас. Бу усулнинг самарадорлиги ғўзаларни етилиш даражасига ва атроф-муҳит омилларига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Дефолиация даврида ҳар бир туп ғўзада ўсимликнинг ривожланиш даврига қараб тупнинг катта-кичиклигига боғлиқ ҳолда ўрта ҳисобда 3—4 тадан ва ундан ҳам кўпроқ кўсак очилган бўлиши керак. Бу давр баргларнинг табиий тўкила бошлаши билан бир вақтга тўғри келади. Шу сабабли бу вақтда дефолиантларнинг таъсири остида барглар кўплаб тўкилиб, кўсаклар очила бошлайди. Ҳавонинг ўртача кунлик ҳарорати 18-20 градус атрофида бўлганида дефолиантлар яхши таъсир қилади. Одатда бундай ҳарорат режими август ойининг охирларида ва сентябрь ойининг биринчи ўн кунлигида бўлади. Шу боисдан Тошкент области пахтакорлари ғўзаларнинг август охирлари ва сентябрь бошларигача тўлиқ етилишини таъминлайдиган агротехника усулларини қўлланмоқдалар. Худди шу даврда ғўзани асосан ердаги пуркагичлар ОВХ-14 ва ОВХ-28 ёрдамида дефолиация қилмоқдалар, бундай пуркагичлар препаратнинг ҳамма баргларга пуркалишини ва бир марта ишлов беришдаёқ баргларнинг энг кўп даражада тўкилишини таъминлайди. Ишлов беришдан кейин 7—8 кун ўтгач, машина теримига киришилади. Шуни таъкидлаш кераки, авиация ёрдамида ишлов бериш чоғида ҳамиша ҳам исталган самарага эришилавермайди, шу сабабли такрорий дефолиация ўтказишга тўғри келади, бу эса ҳосилнинг йиғиб-териб ола бошлаш муддатларини анча чўзиб юборади. Шу боисдан Тошкент области пахтакорларининг ғўзаларга дефолиантлар пуркайдиган ердаги воситалардан фойдаланиш борасидаги тажрибаси республикамизнинг бошқа пахтачилик зоналарида ҳам кенг кўламда фойдаланилиши керак. Бу заҳарли химикатлар сарфлаш нормасини анча камайтиради ва атроф-муҳитнинг булғаниш даражасини пасайтиради.

ТОШКЕНТ области пахтакорлари ҳосилни машинада териш ишларини ташкил этишга катта эътибор бермоқдалар. Кўпгина хўжаликлар ва районлар ҳосилнинг ҳаммасини машиналар билан териб олмоқдалар ва қабул қилинган юксак социалистик мажбуриятларни октябрь ойининг биринчи ўн кунлигида бажармоқдалар. Йиғим-терим кечаю-кундуз ўтказилади. Бунинг учун пахта териш техникаси, юқори малакали механизаторлар, пахта териш машиналарининг ҳайдовчилари ва пахта ҳосилини йиғиб-териб олишда қатнашадиган бошқа кадрлар ўз вақтида ва сифатли тайёрлаб қўйилмоқда.

Об-ҳаво шароитлари қулай бўлганда ҳосилни машиналар билан барвақт йиғиб-териб олиш пахтанинг биринчи сортларини анча кўпайтиради. Хўжалик экономикасига катта зарар етказадиган тўртинчи сорт миқдорини ғоят камайтиради. Хоразм, Бухоро ва Сурхондарё областларининг пахтакорлари ҳам шундай ижобий натижаларга эришдилар. Бу областларда тайёрланган биринчи сортли пахта миқдори 80 процентга етади ва ундан ҳам ошади.

Афсуски, машинада терилган ҳосил ҳамиша ҳам қуритиш-тозалаш цехидан ўтказиляпти, деб бўлмайди. Кўпинча пахта жуда нам ва ифлос ҳолида ғарамланади, бу эса уни сақлаш жараёнида маҳсулот сифатининг пасайишига олиб келади. Пахта тозалаш саноатининг вазифаси қуритиш-тозалаш цехлари қувватини оширишдан ва териб олинган жамики пахтанинг 4-5 ой ичида қайта ишланишини, пахта, тола ва чигит ёпиқ биноларда сақланишини таъминлашдан иборатдир. Тўртинчи ва учинчи сортлардаги пахта уларнинг терилишига қараб қайта ишланади.

Шундай қилиб, Тошкент технологияси — агротехник, ташкилий ва иқтисодий тадбирлар комплексидан иборатдир. Бу тадбирларнинг бирга қўшиб олиб борилиши, уларнинг системасигина эртаги ҳосилни, маҳсулотнинг юксак сифатли бўлишини ва таннархининг пастлигини таъминлайди.

Областда пахтачиликка коллектив пудратни жорий этишга катта эътибор берилмоқда, чунки меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг бу системаси меҳнат ва маблағларни тежаб сарфлаган ҳолда мўл, сифатли ҳосил олинишидан моддий манфаатдорликни таъминлайди. Бу йил областда 991 бригада ва звено ёки улар умумий миқдорининг 75 проценти пахтачиликда меҳнатга ҳақ тўлашнинг нарядсиз системасини қўлланмоқда.

Пахтанинг харид нархлари оширилганлиги ҳамда қўл ва машинада терилган пахтага янги ГОСТ жорий этилганлиги пахтачиликда ишлаб чиқаришни юксалтириш, иш ва маҳсулот сифатини яхшилаш учун кенг имкониятлар беради. Республика хўжаликлари нархларнинг оширилганлиги ҳисобидангина бу йил қўшимча 430 миллион сўмдан кўпроқ маблағ оладилар. Қўлда ва механизмлар ёрдамида терилган пахтага ягона стандартнинг жорий этилганлиги унинг сифати яхшиланиши ҳамда колхоз ва совхозларнинг даромади ўсишини таъминлайди.

Демак шундай тадбирлар системаси яратилганки, бу система пахта етиштириш даврини қисқартиришни, ҳосил йиғим-теримини октябрь ойида ниҳоясига етказишни, маҳсулот сифатини ўстиришни ташкилий ва иқтисодий жиҳатдан таъминлайди. Аммо бу система катта социал аҳамиятга ҳам эга. Чунки студентлар, хизматчилар, ишчиларни йиғим-теримга жалб этишдан воз кечиш, пахтакорлар меҳнатини ижодий, янада унумли ва мазмунли меҳнатга айлантириш имконини беради.

Тошкент технологияси муттасил ривожлантирилмоқда ва такомиллаштирилмоқда. Пахтачилик соҳасидаги олимлар ва мутахассислар бир қанча жуда мураккаб проблемаларни ҳал этишлари керак. Аввало серҳосил, касалликларга ва зараркунандаларга чидамли, вегетация даври 110-115 кундан ошмайдиган, толаси I, II ва IV типларда бўлган тезпишар навлар яратилиши лозим. Уруғчилик проблемасини илмий асосга қўйиш, пахтачиликни биринчи класс чигитлар билан таъминлаш керак. Шу мақсадда ҳар бир областда уруғлик чигит тайёрлайдиган ва қайта ишлайдиган ихтисослаштирилган заводлар барпо этиш зарур. Ҳамма жойда касалликларга, зараркунандалар ва бегона ўтларга қарши курашнинг интеграцияланган тадбирлари жорий этилиши, алмашлаб экишни жорий этишга ва тупроқ унумдорлигини оширишга алоҳида эътибор берилиши, минерал ва органик ўғитлардан оқилона фойдаланиш проблемасининг ҳал этилиши, пахтачиликда барча ишлар комплекс механизацияланиши, бегона ўтларга қарши курашни, суғоришни, ҳосил йиғим-теримини механизациялашга алоҳида эътибор берилиши, тўқимачилик саноати учун юқори сифатли хом ашёни қабул қилиб олиш, қайта ишлаш ва тайёрлаш масалалари такомиллаштирилиши, экономика ва меҳнатни ташкил этиш соҳасидаги тадқиқотлар кенгайтирилиши керак.

Ҳеч шубҳа йўқки, олимлар ва қишлоқ хўжалик мутахасисслари ғўза парваришининг Тошкент индустриал технологияси республикамизнинг бошқа областларида ҳам пахтачиликни ривожлантиришнинг қудратли омили бўлиб қолиши учун партия раҳбарлигида ҳамма ишни қиладилар. Бу эса партиямиз аграр сиёсатини муваффақиятли равишда амалга оширишга кўмаклашади.

С. Ҳ. ЙЎЛДОШЕВ,
ВАСХНИЛ академиги,
ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими президиумининг раиси,
А. И. ИМОМАЛИЕВ,
ВАСХНИЛ академиги, СоюзНИХИ директори.

(ЎзТАГ).

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ВИЗИТИ

ЛУАНДА, 2 август, (ТАСС). Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Совет комитети президиумининг аъзоси, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри Б. А. Абдураззоқов бошчилигидаги шу комитет делегациясининг Ангола Халқ Республикасига қилган визити тугади. Совет Иттифоқилик меҳмонларни МПЛА — Меҳнат партияси Марказий Комитетининг аъзоси, АХР ташқи ишлар министри Паулу Жоржи қабул қилди. Улар Жануби-Ғарбий Африка халқ ташкилотининг президенти С. Нуйома ҳамда Жанубий Африка африкаликлар миллий конгрессининг Анголадаги вакили У. Мокеба билан учрашдилар.

ҲАМКОРЛИК РИВОЖЛАНМОҚДА

1 август куни Москвада Африкадаги француз тилида гаплашадиган мамлакатларнинг «атроф муҳитни яхшилаш мақсадида шаҳарларни планлаштириш» деган мавзуда халқаро семинари очилди. Семинар қатнашчилари аҳоли пунктларини ривожлантиришда қулай атроф-муҳитни вужудга келтириш соҳасида СССРнинг тажрибасини ўрганиш ва ундан фойдаланишни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйганлар.

Ўрта Осиёнинг совет республикаларида шаҳарларни планлаштириш тажрибаси Африка мамлакатлари мутахассислари учун алоҳида қизиқиш уйғотаётганлиги айтиб ўтилди. Чунки бу республикалар табиий иқлим шарт-шароити, демографик ривожланиши суръатлари жиҳатидан Африка мамлакатлари билан маълум даражада ўхшаб кетади. Бу энг аввало ирригация лойиҳаларини тузиш, фойдали қазилма конларини ишлаб чиқиш, транспорт коммуникацияларини барпо этиш давомида қурилган шаҳарлар ва қишлоқларга тааллуқлидир.

Меҳмонлар Москва ва Ўзбекистонда лекциялар тинглайдилар, ҳаво ҳавзасини, акватория ва тупроқни булғанишдан ҳимоя қилиш, хавфли геологик жараёнлардан огоҳлантириш, шовқин даражасини пасайтириш вазифалари қандай ҳал этилаётганлиги билан танишадилар.

(ТАСС мухбири).

ЧАДДАГИ АҲВОЛ

● ПАРИЖ. Заир командаси бўлинмалари ва АҚШ, Франция, Судан ҳамда бошқа мамлакатлардан ёлланган сотқинлар Чад Миллий бирлиги муваққат ҳукуматининг кучларига қарши Файя-Ларжо шаҳри учун олиб борилган жангларда ҳал қилувчи роль ўйнадилар. Франс-Пресс агентлигининг билдиришича, Чад Миллий бирлиги муваққат ҳукуматининг радиоси шу тўғрида хабар берган.

Чет эл қўшинлари, дейилади эшиттиришларда, Чаднинг шимолида жойлашган Файя-Ларжога Американинг «С-130», «Геркулес» ҳарбий транспорт самолётларида қўшни бир давлат» территорияси орқали юборилган. Американинг жосус йўлдошлари ва Франциянинг «Бреге 1150 Атлантик» разведкачи самолёти уларнинг ҳаракатларини мувофиқлаштириб турган.

Ҳозирги вақтда, деб таъкидлаб ўтилади радионинг хабарида, Чад Миллий бирлиги ҳукуматининг раиси, Чад Миллий озодлик фронтининг раҳбари Гукуни Уэддей қўл остидаги қўшинлар Файя-Ларжони ишғол қилган қўшинларни қуршаб олдилар ва бу қўшинлар артиллериядан қаттиқ тўпга тутилмоқда.

Франс Пресс агентлиги хабар беради: Нжамена ҳозирги режимнинг бошлиғи Хиссен Хабре Францияга мурожаат қилиб, Чад можаросига ҳарбий йўл билан бевосита аралашишни сўраган. Хабре ҳукуматининг ташқи ишлар министри Идрисс Мискин АҚШга ва «бошқа дўст мамлакатларга» ҳам шундай илтимос билан мурожаат қилинганлигини айтди. Бундай хуруж АҚШ ва унинг НАТОдаги иттифоқчиларининг Чадга бевосита бостириб киришларини шундан кейин Африка мамлакатида ўз ҳарбий кучларини доим сақлаб қолишни таъминлаш мақсадини кўзда тутади.

● ТРИПОЛИ. Ҳозирги Нжамена режими ва ғарбдаги оммавий ахборот воситалари Ливия Чад ишларига «ҳарбий йўл билан аралашмоқда» деган уйдирмаларни тарқатган эди. Ливия ташқи алоқа халқ бюроси бундай уйдирмаларни қатъиян рад этди. Халқ бюросининг ЖАНА агентлиги тарқатган баёнотида Ливия самолётлари Чад чегараларидан учиб ўтмаяпти, деб таъкидлаб ўтилади.

● ПАРИЖ. Франс-Пресс агентлигининг яна Нжамейадан хабар беришича, Хиссен Хабре режими қўшинлари Миллий бирлик муваққат ҳукумат раиси, Чад Миллий озодлик фронти бошлиғи Гукуни Уэддей қўшинлари билан шиддатли жанглардан кейин мамлакат шимолида жойлашган Файя-Ларжо шаҳрини ишғол қилдилар. Америка матбуоти Франция билан АҚШ Нжаменанинг ҳозирги маъмурларига кенг миқёсда ҳарбий ёрдам берганлиги, шунингдек Ғарб мамлакатларидан ёлланган юзлаб солдатлар Хабре томонида туриб уруш ҳаракатларига бевосита қатнашганлиги ҳамда икки минг кишилик Заир командасининг иштироки сабабли бу ҳужумнинг муваффақиятли ўтганлигини таъкидлаб ўтади.

(ТАСС, 1 август).

МАСЛАҲАТЛАШУВ ДАВОМ ЭТМОҚДА

РИМ. Италия Социалистик партиясининг сиёсий секретари Б. Кракси христиан демократлар, социал демократлар, республикачилар, либерал ва социалистик партия бошлиқлари билан учрашди. Унга янги ҳукуматни тузиш топширилган. Министрлар кабинети мана шу партиянинг вакилларидан иборат қилиб тузилади.

Кракси ишлаб чиққан ҳукумат программаси лойиҳаси учрашув давомида муҳокама қилинади. Программанинг иқтисодий қисмида пулнинг қадрсизланиш суръатларини пасайтириш кераклиги кўрсатиб ўтилган. Ҳозирги вақтда пул қадрсизланишининг ўртача йиллик миқдори 16 процентга етади. Давлат бюджетининг бу йил 90 миллиард лирага етиш хавфи туғилган жуда катта камоматини қисқартириш ҳам керак бўлади. Бунинг учун, жумладан, соғлиқни сақлаш ва пенсия таъминоти харажатларини кескин чеклаш, маҳаллий ҳокимият органларига маблағларни камайтириш, бир қанча солиқларни ошириш кўзда тутилади.

Янги ҳукумат ташқи сиёсат соҳасида Атлантика йўлини ҳеч сўзсиз қувватлаш ниятидадир. Программа лойиҳасида Ғарбий Европанинг бир қанча мамлакатларда, шу жумладан Италияда Американинг ўртача олисликка учириладиган ядро ракеталарини жойлаштириш тўғрисида 1979 йил декабрь ойида НАТО кенгаши сессиясида қабул қилинган қарорга қаттиқ риоя қилиш зарурлиги айтилган.

(ТАСС).

ПАП агентлигининг баёноти

ВАРШАВА, 1 август. (ТАСС). Президент Р. Рейган Польшага қарши янги хуружлар билан чиқди. Бунга ПХРнинг ички ишларига қўпол равишда аралашувдан бошқа бир нарса деб баҳо бериб бўлмайди, деб таъкидланади ПАП агентлигининг бу ерда тарқатилган баёнотида. Р. Рейган Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишлаб Хельсинкида ўтказилган кенгашнинг Якунловчи ҳужжати имзоланганлигининг 8 йиллиги муносабати билан баёнот берди. Лекин Рейганни тарихий кенгашнинг ижобий натижаларини сақлаш ва мустаҳкамлаш тўғрисидаги ғамхўрлик ташвишига солаётгани йўқ. Аксинча у Хельсинки руҳига зид бўлган баёнотларида Польша ва бошқа социалистик мамлакатлар шаънига уйдирмалар ёғдирди.

(ТАСС)

СПАРТАКИАДА ОДИМЛАРИ

СССР халқлари ёзги VIII Спартакиадаси маррага яқинлашмоқда. Яна уч кунлик мусобақалардан сўнг барча медаль эгалари маълум бўлади. Республикамиз вакиллари бу сафар аввалги Спартакиадаларга қараганда жуда яхши қатнашмоқдалар. Улар 2 августгача бўлган мусобақаларга қадар 7 та олтин, 17 та кумуш ва 40 бронза медалига сазовор бўлдилар. 57 килограммгача вазнлилар баҳсида С. Адегезалов, 90 килограммгача вазнлилар ўртасида О. Моторин учинчи ўрин билан бронза совриндорлари бўлишди. Ҳар иккала самбочимиз командага биргаликда 50 та очко олиб бердилар.

Аёллар ўртасида чим устида хоккей мусобақаларида вакилларимиз Москва командаси билан учрашдилар. Асосий вақтда ҳисоб очилмади. Қўшимча берилган вақтда ҳам ғолиб аниқланмади. Фақат пенальти бўйича пойтахт спортчилари 4:2 ҳисобида устун келдилар. Энди вакилларимиз учинчи мукофотли ўрин учун Озарбайжон хоккейчилари билан учрашадилар.

Сузувчилар мусобақасида Лариса Белоконга катта умид боғлаган эдик. Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда кейинги кезларда 200 метрга брасс усулида сузишда бу спортчимиз фақат пешқадамлар сафидан ўрин олиб келаётган эди. Бунинг устига шу масофага сузишда Европа рекордини ҳам ўрнатган эди. Лекин Лариса Белокон ишончни оқлай олмади. 2 минут 39,19 секунд натижа билан тўққизинчи ўринда қолди.

9—12 ўринлар учун даъвогарлик қилган футбол командаларининг беллашувлари ниҳоясига етди. Ўзбекистон футболчилари учинчи турда Ленинград командасини 2:1 ҳисобида енгиб, группада биринчи, умумий тўққизинчи ўринни олишди.

Ўзбекистонлик «чарм қўлқоп» устаси Владимир Шиннинг номи жаҳон бокс мухлисларига яхши таниш. У 1979 йилда жаҳон Кубоги ғолиби бўлган. Бир неча бор Бутуниттифоқ турнирлари ва СССР чемпионатларида кумуш медални қўлга киритган. Владимир 1981 йили Тошкентда ўтказилган мамлакат биринчилигида олтин медалга сазовор бўлганди. Эндиликда унинг медаллар шодасига мамлакатимиздаги энг йирик спорт мусобақаси СССР Халқлари ёзги VIII Спартакиадасининг олтин медали ҳам қўшилди.

Суратда: Владимир Шин ёш боксчилар даврасида.

А. Рисқиев фотоси. (ЎзТАГ).

ДАРХОН ДРУЖИНАЧИЛАРИ

Олим Ҳусанов бу пайтда Ўрта Осиё ўрмончилик илмий-текшириш институтида хизмат қилиб, Дархон қишлоғининг участка инспекторига штатсиз ёрдамчи эди. Унга асосан тарбияси қийин ўсмирлар билан ишлаш вазифаси топширилганлиги учун кўпроқ мактаб ва билим юртларида, ЖЭК ва турар-жойларда бўлар, оммавий тадбирлар ўтказишда иштирок этарди.

Кейинчалик ўсмирлар билан ишлашга ҳамкасблари, ўзларига яқин жойлашган коллективлардаги ёшларни ҳам жалб этди. Натижада кўпчиликнинг уюшган ҳолда иш олиб бориши туфайли яхши самарага эришиляпти.

Участка инспектори билан бамаслаҳат комсомол оператив дружиначилар отряди ташкил этилди. Институт комсомол ташкилоти отряд составига ишчан, актив ёшлардан шофёр Ш. Одилов, лаборант Л. Перйобекова ва Ш. Суннатов, техник П. Тактаналиевларни киритишни тавсия этди.

Комсомол оператив отрядининг фаолият доираси ҳам анча кенгайди. Отряд аъзолари тез кунда кечки ва тунги навбатчиликни ўз қўлларига олдилар. Жамоат жойларини назорат қила бошладилар. Кафе, ошхоналарга рейдлар уюштирилди. Рухсат этилмаган жойларда спиртли ичимликлар сотишга қарши кескин кураш бошлашди.

Комсомол-оператив дружиначилар отрядининг командири О. Ҳусанов тарбияси қийин ўсмирлар яшайдиган хонадонларни қатъий назоратга олишни таклиф этди. Сабаби — қуш уясида кўрганини қилади, деганларидек, болаларнинг ножўя ҳатти-ҳаракатларига оиладаги муҳит ҳам катта таъсир ўтказади.

КОМСОМОЛ ОПЕРАТИВ ДРУЖИНАЧИЛАР ОТРЯДИ ҲАЁТИДАН

Дарҳақиқат, унинг фикри тўғри чиқди. Ана шундай оилалардан бирида ўсган Аҳмад исмли йигитчанинг ҳаётида шунга ўхшаш воқеа содир бўлган экан. Ота-онанинг ичкиликбозлиги ва уларнинг уруш-жанжалларидан зада бўлган ўсмир истаган жойида қолиб кетадиган одат чиқарди, бебош болаларга қўшилли.

Энг аввало оиладаги муҳитни яхшилашга тўғри келди. Эр-хотинни муросага келтириш ҳам осон бўлмади, бироқ бунинг уддасидан чиқишди. Ўсмир мактабга, тенгдошлари даврасига қайтарилди. Отряднинг актив аъзоси Р. Эралиев ундан кўз-қулоқ бўлиб турди, тўғри йўлни кўрсата олди.

Бола мураббийнинг самимийлигига ишонч ҳосил қилди-ю, лекин қайтадан мактаб остонасига қадам қўйиш, синфдошларининг кўзига қараш унга оғир эди. Р. Эралиев болалар билан учрашиб, тенгдошларини сафларига қайта қабул қилиб, кўмаклашишларини, дилини ранжитмасликларини илтимос қилди...

Комсомол оператив отряди умумтаълим мактаблари ва қишлоқ ёшлари ўртасида ҳуқуқ тарбиясини тобора яхшиламоқда. Турли учрашув ва кечалар ташкил этишда отряд бош-қош. Вояга етмаганлар иши бўйича жамоатчилик инспекциясининг китобсевар ўсмирлар клуби ташкил этилганлиги айниқса яхши самара берди. Ҳозир комсомоллар оталиғидаги бу муассаса белгиланган план асосида муваффақиятли иш олиб боряпти. Клубга комсомол отряди аъзоларининг таклифига кўра тарбияси қийин бўлган ёшлар жалб этилмоқда.

«Қизил Октябрь» маҳалласидаги уч-тўрт нафар йигитларнинг ножўя ҳатти-ҳаракати, тўпланиб спиртли ичимликлар ичишлари, жанжал-сурон кўтараётганликларидан воқиф бўлишгач, бунинг тезроқ олдини олиш чоралари кўрилди. Ҳуқуқ пропагандаси қўл келди. Ичкиликбозликнинг зарарли оқибатлари тўғрисида таъсирчан лекция-суҳбатлар уюштирилди. Ёшлар билан очиқ-ойдин гаплашиб олинди. Натижада ичкиликбозлик барҳам топди, маҳалла ёшлари жамоат тартибини муҳофаза этишни ўз қўлларига олдилар.

Юқоридагилар Дархон посёлкасидаги комсомол оператив дружиначилар отряди фаолиятининг маълум бир қиррасигина холос. Группа аъзолари тартиб ва қонунларни бузишларнинг олдини олиш соҳасида қатъият ва изчиллик билан иш олиб бормоқдалар. Улар амалга ошираётган ишларни бошқаларга ибрат қилиб кўрсатса арзийди.

Ш. АҲМЕДОВ,
область ички ишлар бошқармаси вояга етмаган ўсмирлар билан ишлаш инспекцияси бошлиғининг ўринбосари.

Реклама ва эълонлар

АВТОМАТИКА КАФОЛАТ БЕРАДИ

«ДИҚҚАТ! СУРАТГА ОЛАМАН!»

Деярлик бир ярим аср муқаддам, фотография санъати ўзининг дастлабки қадамларини қўяётган вақтда, ана шу сўзларни айтишдан олдин бир қатор тайёргарлик ишларини кўриш лозим эди. Каттагина ёғоч қути»—фотография аппаратининг бахтли эгаси уни уч оёқли мосламага ўрнатар, нур сезгич қоплама билан қопланган шиша пластинкани эҳтиётлик билан аппаратга жойлар эди. Сўнгра мураккаб ҳисоб-китоблар йўли билан диафрагмани ўрнатиб, суратнинг чиқишига ишониб-ишонмай объектив қопқоғини очар эди. «Бир, икки, уч, тўрт,.. Диққат! Суратга оламан!»

Бугунги кунда фотография билан шуғулланишга аҳд қилган кишининг ихтиёрида ўнлаб биринчи класс фотоаппаратлари бор.

Бунга қадар ҳеч қачон қўлингизга фотоаппарат олмаган бўлсангиз ҳам ташвишланманг. Ҳатто бошловчи фотоҳаваскор ҳам «ВИЛИЯ—АВТО», «СОКОЛ—2», «ОРИОН—ЕЕ», «СИЛУЭТ—ЭЛЕКТРО» фотоаппаратлари билан суратга олса, суратларнинг аъло сифатли чиқишига кафолат бериш мумкин.

«ВИЛИЯ—АВТО» — энг арзон автомат фотокамерадир. Ана шу камерада суратга оладиган бўлсангиз, видержка ва диафрагмани тўғри ўрнатишдек мураккаб вазифани ҳал этиш ташвишидан қутуласиз. Бунинг учун плёнканинг сезгирлиги ҳақидаги маълумотни автомат қурилмага киритиш, суратга олинаётган объекттача бўлган масофага ўрнатиш ва... тугмачасини босиш керак холос. Автоматик қурилма негативнинг аъло сифатли чиқишини таъминлайди.

«ВИЛИЯ—АВТО» фотоаппаратининг баҳоси — 40 сўм.

Белоруссия оптика-механика бирлашмасининг маҳсулоти.

«СИЛУЭТ—ЭЛЕКТРО» — ҳаваскорлар учун мўлжалланган электрон затворли фотоаппарат. Фотокамерага жойланган блок белгиланган диафрагмада видержканинг автомат равишда ушланишини таъминлайди. Видержка диапазонининг кенглиги (1|250 секунддан 8 секундгача) ёруғлик кам жойларда ҳам суратга олиш имконини беради.

«СИЛУЭТ»нинг яна бир афзаллиги: аппарат визирида ёруғликнинг меъёри тўғрисида сигнализация кўзда тутилган.

«СИЛУЭТ—ЭЛЕКТРО» фотоаппарати Югославияда ўтган халқаро виставканинг олтин медалига, СССР Халқ Хўжалиги Ютуқлари Виставкасининг кумуш ва бронза медалларига сазовор бўлган.

«СИЛУЭТ—ЭЛЕКТРО» фотоаппаратининг баҳоси — 65 сўм.

Белоруссия оптика-механика бирлашмасининг маҳсулоти.

«СОКОЛ—2» КЎП ПРОГРАММАЛИ УЗОҚНИ ЎЛЧАЙДИГАН ФОТОАППАРАТ БОШЛОВЧИ ФОТОҲАВАСКОРЛАРНИНГ ХАТОСИНИ ТУЗАТИШГА ҚОДИР: Ёруғликдан келиб чиқиб, видержка ва диафрагманинг оптимал аҳамиятини ўзи танлайди. Агарда ёруғлик етарли бўлмаса, автоматика суратга олишга йўл қўймайди — суратга олиш механизми ишламай қолади. Автоматиканинг жиддий раҳнамолигидан воз кечиш мумкин: аппарат конструкциясида автоматикани тўла четлаштириб қўйиш ва камерани тўла қўл билан бошқарилишига ўтиш кўзда тутилган.

«СОКОЛ—2» фотоаппаратининг баҳоси —160 сўм.
Ленинграддаги В. И. Ленин номли оптика-механика бирлашмасининг маҳсулоти.

Мутахассислар слайдларни энг яхшиси «ЗЕНИТ—ТТЛ» фотокамерасида олган маъқул, деб ҳисоблашади. «ЗЕНИТ—ТТЛ» электрон мосламаси, «сакровчи диафрагмали» объективи туфайли рангли плёнкалар билан ишлашда биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган нарса — экспозициянинг ўта аниқлик билан ишлашини таъминлайди.

Белоруссия оптика-механика бирлашмасининг маҳсулоти.

ФОТОҲАВАСКОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ВИЛИЯ—АВТО», «СИЛУЭТ—ЭЛЕКТРО», «СОКОЛ—2», «ЗЕНИТ—ТТЛ» фотоаппаратларини кинофото товарлари билан савдо қилувчи барча магазинлардан сотиб олиш мумкин.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ (телефон 42-98-52).

ПОЙТАХТ ҚУРИЛИШЛАРИДА

РАССОМЛАР ТЕЛЕМИНОРАДА

Тошкент телеминораси қурилиши ниҳоясига етай деб қолди. Шаҳар юбилейи арафасида пойтахт рассомлари миноранинг ташқи ва ички деворларини безаш ишларини бошлаб юбордилар. Яқинда махсус комиссия томонидан бу ажойиб архитектура намунасининг кўринишини акс эттирувчи лойиҳа плани қабул қилинди. Ҳамшаҳримиз рассом Абдумалик Бухорбоев қаламига мансуб композицион манзаранинг бош мавзуи «Коинот — «Зангори экран» — Алоқа» деб номланади.

Рассом архитектор Вячеслав Русанов билан ҳамкорликда анъанавий Византия мозаикаларига ҳамоҳанг оригинал лавҳалар яратишга муваффақ бўлган. Ранглар композициясининг асосини ташкил қилувчи, технологик жиҳатдан мукаммал, бетакрор асар даражасига кўтарилган паннолар табиий тош парчаларидан тикланади. Мўйқалам усталари шу мақсадда ранго-ранг Китоб ва арман туфлари, Байкал ва Урал зангори тошлари, турли таркибли минераллар, Нурота, Бахмал, Ғозғон тошлари намуналаридан фойдаланишни тавсия қилмоқдалар. Уларнинг оралиғига эса жез материалларидан ишлов берилади.

Бундай ажойиб мозаика асари намунаси республикамизда илк бор яратилди. Рассомлар минорани безаш ишларини шаҳар юбилейи нишонланадиган кунгача туғаллаш учун ҳаракат қилмоқдалар.

О. АПУХТИН.

АМИТАБХ БАЧЧАН

ҲИНДИСТОНЛИК санъат шинавандалари ва журналистлар уни якдиллик билан «Бугунги ҳинд киносининг етакчи актёри» деб аташади.

Амитабх Баччан таниқли шоир Хариванштрая Баччан оиласида дунёга келди. Унинг отаси ўз вақтида мамлакатимиз китобхонларига ҳам ғоят қадрли истеъдод соҳибларидан бўлган. Адибнинг шеърлари совет журналларида бир неча бор чоп этилган, ҳинд шеърияти антологиясида унинг ҳаёти ва ижодий меросига бағишланган махсус монография эълон қилинган эди.

Амитабх ҳали илк болалик завқлари билан тўлиб-тошган кезлардаёқ ўз уйларида ташкил қилинган қўғирчоқ театри спектаклларида иштиёқ билан роллар ижро эта бошлади. Ўқувчилик йилларида эса унинг хаёлини кино санъати батамом ўзига ром этди. У ўзи ихлос қўйган Дилип Кумар, Воҳида Раҳмон, Мина Кумари сингари актёрлар суратга тушган бадиий фильмларни канда қилмай кўриб боришни энг севимли машғулоти деб биларди. Лекин ўша кезларда у бир нарсани, вақти келиб ўз ҳаёти ҳам кинематография билан чамбарчас боғланишини, бутун умрини шу соҳага бахшида этишини хаёлига ҳам келтирмаган эди.

Шу сабабдан бўлса керак, университетни тугаллагач, журналистика соҳасида ўз бахтини синаб кўришга қатъий аҳд қилди. Кутилмаганда Баччанлар оиласининг яқин дўсти, ёзувчи ва режиссёр Х. А. Аббас унга «ҳалақит» берди. У ёш йигитчани ўзи яратаётган «Етти ҳинду» фильмидаги эпизодик қаҳрамон-шоир ролини ўйнашга таклиф этди. Бу эса А. Баччаннинг келгуси йўлини аниқ белгилаб берди.

Дастлабки ролни ижро этиш жараёнидаёқ А. Баччан асар қаҳрамони руҳиятида рўй бераётган зиддиятларни тўла-тўкис талқин эта оладиган актёр сифатида томошабинлар эътиборини қозонди. «Табиийки, ҳаётда ҳар томонлама мукаммал, етук инсонни топиш мумкин эмас, — дейди А. Баччан ўз қаҳрамонларига хос хусусиятлар ҳақида фикр юритар экан. — Кинода эса, аксинча, сценарий муаллифи ва режиссёрнинг олға сурган ғояси бўйича ҳаракат қилади, идеал қаҳрамон даражасига кўтарилади. Худди шу боисдан ҳатто энг муваффақиятли чиққан фильмларни томоша қилгандан сўнг ҳам мухлисларни нимадир қониқтирмайди. Ана шу «нимадир», менимча, қаҳрамоннинг фақат ҳатти-ҳаракати ва қилаётган ишлари билан чекланмайди, балки унинг ички кечинмалари, руҳий ҳолати ҳамда ҳаётга муносабатини ҳам қамраб олиши керак».

ЖАҲОН КИНОСИ ЮЛДУЗИ

Хўш, А. Баччан ижросидаги қаҳрамонлар кимлар ўзи?

Бу — «Савдогар» фильмидаги ўз манфаати йўлида виждонини ҳам, имонини ҳам, севгисини ҳам сотишдан тоймайдиган айёр ва тадбиркор деҳқон Моти, фабрикант ўғли Виджай Гупта («Виждон қонуни билан»), врач Судхир Рай (Ажралмаслар»), драматург Амит («Тўқнашув»), коллеж битирувчиси Аджай («Кечир мени, Аруна») ва бошқалардир. Бир қарашда улар турли руҳдаги, турлича тақдир эгалари. Лекин Баччан ижросида уларнинг барчаси учун умумий бўлган муштараклик ўз ифодасини топади. Табиатан оқ кўнгил, софдил бўлган бу кишилар ҳаётда омадлари юришмаганлиги туфайли қабиҳликлар уммонига тушиб қолишган, охир-оқибат эса ўз хатоларини англаб етган шахслар жумласидандир. Актёрнинг «Узоққа чўзилган тўлов», «Қонун ва қасос» фильмларида яратган полициячи — супермен Виджай Кханна ва аламзада йигит Вира образлари эса унинг санъаткорлик чўққисида яна бир поғона юқорига кўтарилишида муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Шу нуқтаи назардан қараганда А. Баччан иштирок этган бадиий фильмларнинг деярли барчасини киномухлислар завқ-шавқ билан томоша қилишади. Севимли актёр бир қатор фильмларда ўз турмуш ўртоғи — киноактрисса Джайя Бхадури билан биргаликда жозибали, эсда қоларли қаҳрамонлар образини яратаётганлиги ҳам кўпчиликка ғоят манзур бўлмоқда.

Санъаткор ҳаётида кулгили воқеалар ҳам, бахтсиз ҳодисалар ҳам юз бериши мумкин. Ўтган йили июль ойи охирларида анча ташвишланарли фалокат содир бўлди. «Кули» деб номланган янги картинани суратга олиш қизғин давом этарди. А. Баччан ўзига ишониб топширилган ролни иштиёқ билан ўйнар, қаҳрамон характерини тўлароқ очиб бериш мақсадида энг хавфли ҳолатларни ҳам каскадёрларнинг ёрдамисиз ўзи ижро этарди. Кутилмаганда навбатдаги трюклардан бирини бажараётганда оғир жароҳатланиб, зудлик билан касалхонага жўнатилди.

Икки қайта қилинган операциядан сўнг унинг ҳаёти сақлаб қолинди. Бир неча ҳафта мобайнида ҳинд марказий газеталарининг биринчи саҳифаларида ва умумҳинд радиоси программалари орқали унинг саломатлиги ҳақида узлуксиз маълумот бериб борилди. Ҳатто Ҳиндистон бош министри Индира Ганди хоним ҳам ҳали оёққа турмаган тиниб-тинчимас актёрни кўриш учун Бомбей шифохонасига махсус ташриф буюрди.

Врачларнинг аъло даражада муолажа қилишлари, қолаверса, А. Баччаннинг мустаҳкам иродаси, ҳаётга меҳр-муҳаббати бахтсизлик устидан ғолиб чиқди. Орадан икки ой ўтгач, у яна жўшқин ҳаёт қўйнига қайтди.

... Деҳлида ўтказилган IX Осиё халқларининг спорт ўйинлари бошланиши арафасида Жавоҳарлал Неру номли улкан стадион узра ҳинд кинотомошабинларининг севимли санъаткори Амитабх Баччаннинг магнит лентасига ёзиб олинган овози янгради. У ўзига хос сокин даъваткор руҳда «Асиада — 82» деб номланган мусобақанинг табрик ишини ўқиб берди.

Ю. КОРЧАГОВ.
(«Советский экран»дан).

САНЪАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

КОНСЕРВАТОРИЯ САҲНАСИДА

Тошкент Давлат консерваторияси ҳузурида жўшқин фаолият кўрсатаётган опера студияси эндиликда кўпчиликка танилиб қолди. Студия ўз репертуарини классик опера асарлари ҳисобига бойитиб бормоқда.

Консерватория саҳнасида намойиш қилинган «Евгений Онегин», «Травиата», «Фауст» каби спектакллар томошабинлар томонидан илиқ қаршиланди. Ўзбекистон ССР халқ артисти, моҳир дирижёр З. Ҳақназаров раҳбарлигида студия яна қатор асарларни саҳнага олиб чиқишни планлаштирган. Шундай спектакллардан бири — «Богема» операси яқинда саҳна юзини кўрди. Машҳур композитор Пуччинининг мазкур классик асаридаги бош ролларни студиянинг М. Хуррамов, О. Насриддинова каби истеъдодли солистлари маҳорат билан ижро этдилар.

КИНО УЙИДА ЛЕКТОРИЙ

Томошабинларнинг севимли масканига айланган кино уйи кишилар билан доим гавжум. Бу санъат кошонасида ҳозир турли ижодий тўгарак ва студиялар ҳам ишлаб турибди.

Ижодий зиёлилар учун яқинда ташкил этилган шаҳар лекторийси машғулотларига санъатнинг кўпгина мухлислари актив қатнашмоқда. Улар орасида театр ва тасвирий санъат ихлосмандларини кўплаб учратиш мумкин.

Лекторийнинг навбатдаги машғулотида «Социалистик реализм санъати ва янги кишини тарбиялаш» деган мавзуда Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби А. М. Рибник қизиқарли суҳбат ўтказди. Ўзбекистон ССР халқ рассоми А. Абдуллаев эса республикамизда тасвирий санъатнинг тараққиёти, ўзи ижод этган полотноларнинг яратилиш тарихи ҳақида сўзлаб берди.

С. ОДИЛОВА.

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА

БОЛАЛАР УЙИ — СТУДЕНТЛАР ОТАЛИҒИДА

Тошкент автомобиль транспорти ва йўллари институти студентлари пойтахтдаги 22-болалар уйини жиҳозлаш ва унинг кутубхонаси фондини қизиқарли адабиётлар билан таъминлаш ташаббуси билан чиққан эдилар.

Олий ўқув юрти оталиғидаги бу тарбия ўчоғига ўтган йили 200 нусхадан ортиқ турли хил бадиий ва илмий-оммабоп китоблар тортиқ қилинди. Болалар уйи кутубхонаси яқинда бахтиёр ёшликни мадҳ этувчи янги асарлар билан бойиди.

Институт студент-ёшлари янги ўқув йилида ҳам кўпгина китобларни болаларга ҳадя этадилар.

ИЛМИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ОТРЯДИ

Студентлар ўртасида илмий-ижодкорлик ишларини кенг йўлга қўйиш бўйича Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтида муайян тажрибалар тўпланди. Олий ўқув юртининг кафедра ва лабораториялари истеъдодли студентлар учун тадқиқот марказларига айланиб қолди.

Институт ҳузурида фаолият кўрсатаётган лойиҳа-конструкторлик бюролари ҳамда студентлар илмий тўгараклари орқали талайгина тадқиқотлар амалга оширилди. Шу йилнинг ўзида студентлар ўқитувчилар билан ҳамкорликда тўртта авторлик гувоҳномасини қўлга киритдилар. 130 га яқин иш ишлаб чиқаришга жорий қилинди.

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш факультетининг студентларидан конструкторлик бюроси ҳузурида илмий ишлаб чиқариш отряди ташкил этилди. Яқинда иш бошлаган мазкур тадқиқот отряди аъзолари янги пахта териш техникасини лойиҳалаш билан шуғулланмоқдалар. Бунга ўхшаш отрядларни институтнинг бошқа факультетларида ҳам тузиш кўзда тутилмоқда.

РАМЗИЙ СОВҒА

Ернинг энг катта кўринишдаги глобуси сифатида бу географик қурол Москвадаги Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида намойиш қилинди. Диаметри икки метру 14 сантиметр келадиган бу улкан глобус Пермь университети физика-география кафедрасида ясалиб, кўргазманинг «Космос» павильонига тақдим этилган эди. Ана шу экспонат учун кафедра кўргазманинг кумуш медалига сазовор бўлди. Глобуснинг модели яқинда В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетига армуғон қилинди. Тошкентнинг шонли икки минг йиллиги муносабати билан юборилган бу совға икки олий ўқув юрти ўртасида боғланган дўстликнинг рамзи бўлиб қолди.

А. АЛИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

МТ-I. 9.00 — «Время». 9.40 — Спорт ахбороти. 9.55 — «Саёҳатчилар клуби». 10.55 — «Ер мағзи». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 6-серия. 12.05 — Фильм-концерт. 12.25 — «Мен флотни ёзаман». Л. Соболев асарлари саҳифаларидан. 13.20 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Телевизион ҳужжатли фильмлар. 16.15 — «Мен —бугун ва эртага». 17.05 — «Елканлар». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 18.10 — СССР халқларининг ёзги VIII Спартакиадаси. 18.45 — «Мактабдан — қадрдон хўжаликка». 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 — Концерт. 19.55 — «Фан ва турмуш». 20.20 — «Ер мағзи». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 7-серия. 21.30 — «Время». 22.05 — «Биринчи салют». Музикали кўрсатув. 23.15 — «Дунё воқеалари». 23.30 — Спорт ахбороти.

ЎзТВ-I. 12.35 —«Биз қувноқ ва шодон яшаймиз». 13.05 — «Кураш ва ғалабаларнинг қаҳрамонона йўли». 13.35 — Фильм-концерт. 14.00 — «Еттинчи қадаҳ». Телеспектакль. 2-қисм. 18.25 — «Орзу». 18.55 — «Фан уфқлари». 19.30 — «Ахборот». 19.45 — «Ижод гулшани». 20.30 — «Ахборот». 20.50 — Концерт. 21.30 — «Время». 22.05 — «Бугун оламда нима гап?». 22.20 — «Нон таъми». 3-фильм. 23.40 — Янгиликлар.

ЎзТВ-II. 9.00 — 16.50 — МТ-II. 18.15 — Телевизион фильм. 18.45 — «Она шаҳрим —Тошкентим». 19.15 — Телевизион фильм. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Телефильм. 20.30 — Илмий-оммабоп программа. 21.30 — МТ-II.

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ОБУНАЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

1 АВГУСТДАН 1984 ЙИЛ УЧУН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРГА ОБУНА БОШЛАНДИ

Идораларнинг бюджет бўйича обунаси «СОЮЗПЕЧАТЬ» корхоналарида 31 августгача расмийлаштирилади. Ҳар бир ташкилот бўйича обуна ҳажми 1983 йилги сумма даражасида сақланади.

Якка обуначилардан обуна «Союзпечать» агентликларида, алоқа бўлимларида ҳамда уларнинг иш ва ўқиш жойларидаги жамоатчи матбуот тарқатувчилар томонидан расмийлаштирилади.

Ўзбекистон ССР Алоқа министрлигининг «СОЮЗПЕЧАТЬ» бошқармаси.

Редактор ўринбосари С. Ғ. МУСАЕВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000. Тошкент—П, ЛЕНИН кўчаси, 41

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916, 325748, масъул секретарь—334808, 325353, секретариат — 325750. БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 325778, саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749, қишлоқ хўжалиги — 325647, пропаганда; совет қурилиши — 325645, фан, маданият ва олий ўқув юртлари — 325553, адабиёт ва санъат — 325767, ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325733, хатлар ва оммавий ишлар; фельетонлар — 334048, 325354. Фотомухбир — 325894.

Р. 02052. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитета нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. Б—1654. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12